

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε' ΤΕΥΧΟΣ 82^ο ΙΟΥΛΙΟΣ 2025

Το Ξηροκάμπι
Περίοδος Α΄ 1966-1977

Η ΦΑΡΙΣ
Περίοδος Β΄ 1979-1981
Περίοδος Γ΄ 1992-2001
Περίοδος Δ΄ 2002-2024
Περίοδος Ε΄ 2025-

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.». ΕΔΡΑ: ΞΗΡΟΚΑΜΠΙ, Α.Φ.Μ: 996871802, Δ.Ο.Υ: ΣΠΑΡΤΗΣ
Συντακτική επιτροπή: Θεοφάνης Γ. Καλκάνης, Δημήτριος Θ. Κατσουλάκος, Ηλίας Π. Κομνηνός, Γεώργιος Ι. Κονίδης
Επιμελητής έκδοσης: Δημήτριος Θ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Αθήνα, τηλ. 6944 791 813
Ταμίας: Μαρία Γ. Καραμπέλα, e-mail: karabmar@yahoo.gr
Όλα τα τεύχη/φύλλα έχουν αναρτηθεί ψηφιοποιημένα στον διαδικτυακό τόπο: <http://efaris.gr>
Τα άρθρα προς δημοσίευση να αποστέλλονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: dtchkats@gmail.com

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ: ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΚΑΤΟΧΟΣ: ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ ΔΗΜΟΥ
ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.»
IBAN: GR26 0172 1470 0051 4711 1640 831
SWIFT-BIC: PIRBGRAA (για κατοίκους εξωτερικού)

Περιεχόμενα:

Παναγιώτη Κ. Κούρταλη (†), Το σπιτικό σαπούνι	3
Ιωάννη Γ. Παρηγόρη, Μουσικό Χοροστασιό Πέτρος ο Πελοποννήσιος.....	6
Εκ της Φάριδος, Η Ιερά Μονή της Γόλας σήμερα	7
Παναγιώτη Σ. Κατσουλάκου, Μετανάστες από τα Κατσουλαίικα	8
Εκ της Φάριδος, Μικρά φράγματα καθυστέρησης του νερού από τον Ταύγετο –Αναγκαιότητα, Προτάσεις, Ζητούμενα	10
Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου, Τα παραδοσιακά καφενεία των Ανωγείων.....	11
Παναγιώτας / Τάνιας Γεωργ. Καλκάνη - Αργύρη, Η ιδιοκατασκευή και ιδιοχρησία του αργαλειού και της βαφής των υφαντών στα χωριά μας.....	13
Μαρίας Δ. Γιατράκου, Τα κάλαντα του Λαζάρου.....	15
Δημητρίου Γ. Λάσκαρι, Άρπεια – Το δύσληπτον λήμμα και η ετυμολογία του.....	16
Στράτου Χρ. Καπότη, Οι γνωστοί μας «Γκράδες» στον πόλεμο και στο κυνήγι	18
Εκ της Φάριδος, Το περίπτερο και τα πλατάνια της πλατείας του Ξηροκαμπίου.....	19
Χρήστου Π. Καψάλη, «Της Ελενίστας το σκότωμα» – Ένας θρύλος και μια περιπέτεια....	20
Άννας Ιππιώτου - Μαστακούρη, Η δεξαμενή.....	21
Γεωργίου Κ. Χίου - Χαρτουλάρου, Η Πλατεία / Αγορά του Ξηροκαμπίου στις περιόδους 1940–1944 και 1945–2023 (3ο μέρος)	23
Παναγιώτη (Τούλη) Χ. Κονίδη (†), Ένα ποίημα	26
Τάσου Κων. Φραγκή, Ο Μαέστρο Ντι Μπάλο.....	27
Παναγιώτη Γ. Λαμπρινού, Ο καιρός στα χωριά μας.....	30
Κ. Μ. Κ., Της αγοράς.....	30
Συνδρομές	31
Εκ της Φάριδος, Οικονομική στήριξη.....	31
Βιβής Ξ. Κωτισιοπούλου, Τα νέα μας	32

Εξώφυλλο: Η Μονή της Γόλας και στο βάθος ο Ταύγετος

Παναγιώτη Κ. Κούρταλη (†)
Το σπιτικό σαπούνι

Ο εκ Ξηροκαμπίου φιλόλογος Παναγιώτης Κ. Κούρταλης απεβίωσε τον Δεκέμβριο του 2024 σε ηλικία 57 ετών. Το ερευνητικό του ενδιαφέρον επικεντρωνόταν κυρίως στην ιστορία και τη λαογραφία του τόπου μας. Άρθρα του έχουν δημοσιευτεί σε διάφορα περιοδικά (Λακωνικά Σπουδαί, Λακωνικά, Φάρις). Το παρακάτω κείμενο είναι από τα ανέκδοτα χειρόγρατά του, τα οποία βρίσκονται στο αρχείο της Φάριδος. Ας είναι στ' άγια η ψυχή του Παναγιώτη.

Εικ. 1 «Πλάκα» από σπιτικό σαπούνι

Λόγω της έλλειψης των σημερινών ειδών ατομικής και οικιακής καθαριότητας (σαμπουάν, κρεμοσάπουνα, απορρυπαντικά, λευκαντικά) το σπιτικό σαπούνι, που έφτιαχναν στα χωριά μας οι νοικοκυρές, υπήρξε επί δεκαετίες το μοναδικό αγνό, φθινό και αποτελεσματικό καθαριστικό. Κομμένο σε χοντρές ή λεπτές «πλάκες» χρησιμοποιούνταν για όλες τις ανάγκες του πλυσίματος σ' ένα παραδοσιακό σπίτι και το συναντούσες παντού: στο νεροχύτη της κουζίνας, στο νιπτήρα του μπάνιου, στο γαλβανίζε βρυσάκι του τοίχου, στη λαμαρινένια σκάφη του πλυσταριού, στη βρύση της αυλής, στις τρύπες της μάντρας του κήπου, στα ράφια, στα ντουλάπια, στα σανίδια του σπιτιού. Η παρασκευή του για τις νοικοκυρές ήταν μια ιεροτελεστία και ταυτόχρονα μια σπουδαία τέχνη που οι ίδιες μάθαιναν πρακτικά από τις μανάδες και τις γιαγιάδες τους και τη μετέδιδαν με ζήλο και επιμέλεια στις κόρες και τις εγγονές τους.

Εικ. 2 «Βυτινάρι» ή «κιούπι»

Σ' ένα πήλινο δοχείο που το έλεγαν «βυτινάρι¹» ή «κιούπι²» μάζευαν επί έναν ολόκληρο χρόνο τα παλιόλαδα του σπιτιού που περίσσευαν, τις μούργες³ που ξέμεναν στον πάτο του λαϊνιού ή του ντεπόζιτου κάθε φορά που το καθάριζαν, αλλά και τα τηγανόλαδα της κουζίνας. Όταν έκριναν πως είχε συμπληρωθεί η ποσότητα που χρειάζονταν πρόσθεταν τα ξύγκια⁴ από τα τυχόν πρόσφατα σφαγμένα ζώα και αγόραζαν σπίρτο⁵ από το μπακάλικό⁶ και χοντρό (ακατέργαστο) αλάτι από τον μπάλτο⁷. Στη συνέχεια άναβαν με ξύλα μια μεγάλη φωτιά στην αυλή ή τον κήπο του σπιτιού, έβαζαν πάνω σε μια σιδεροστιά⁸ το χαρανί⁹ και ζέσταιναν νερό. Ύστερα έριχναν το σπίρτο και το ανακάτευαν αργά μ' ένα μακρύ ξύλινο στυλιάρι που το έλεγαν «κουπί» για να διαλυθεί καλά. Ακολούθως έριχναν το λάδι, το έβραζαν για λίγη ώρα ανακατεύοντας συνεχώς το μίγμα και τέλος έριχναν το αλάτι, ώστε να λιώσει αργά και αυτό. Μ' έναν μεγάλο κεψέ¹⁰ ξάφριζαν το μίγμα, ώστε να βγει το σαπούνι καθαρό. Τέλος, με μεγάλη υπομονή, συνέχιζαν το βράσιμο τροφοδοτώντας με ξύλα τη φωτιά επί 3-4 ώρες, ώσπου το μίγμα ν' αρχίσει να πήζει. Τότε το κατέβαζαν από τη φωτιά και το άφηναν μέχρι να στερεοποιηθεί εντελώς. Επειδή το λάδι είναι ελαφρύτερο από το νερό, αυτό ανέβαινε στην επιφάνεια του χαρανιού μαζί με την λιωμένη ποτάσα, πάγωνε και το μίγμα άρχιζε να στερεοποιείται σιγά – σιγά, σχηματίζοντας, σε μια ζώνη πάχους 10 έως 15 εκατοστών, το σπιτικό σαπούνι.

Εικ. 3 Σιδεροστιά

Εικ. 4 Χαρανί

Εικ. 5 Κεψές

¹από την βυζαντινή λέξη βουτ(σ)ίον = ξήλινο ή πήλινο οικιακό σκεύος.

²από την τουρκική λέξη küp = πήλινο πιθάρι.

³από τη λατινική λέξη amurga ως αντιδάνειο από την αρχαία ελληνική λέξη άμóργη = τα κατακάθια του λαδιού.

⁴από την ελληνιστική λέξη όξύγγια ως αντιδάνειο από τη λατινική λέξη axungia = τα υποδόρια λίπη.

⁵την χημική ένωση υδροξείδιο του καλίου (ΚοΗ) γνωστή με το όνομα καυστική ποτάσα.

⁶το παντοπωλείο. Από την τουρκική λέξη bakkal = παντοπώλης.

⁷κατάστημα που πουλούσε τα είδη του ελληνικού μονοπωλίου (σπίρτα, χοντρό αλάτι, τράπουλες και φωτιστικό πετρέλαιο). Στο Ξηροκάμπι το κατάστημα αυτό επί πολλά χρόνια διατηρούσε ο Γεώργιος Ιω. Βλογιαννίτης.

⁸από τις αρχαίες ελληνικές λέξεις σίδηρος + έστία < ίστημι = μικρός σιδερένιος τρίποδας επί του οποίου στεκόταν πάνω από τη φωτιά η χύτρα ή το καζάνι για το μαγείρεμα. Λέγεται και πυροστιά.

⁹από την τουρκική λέξη hereni = πλατύ χάλκινο μαγειρικό καζάνι.

¹⁰από την τουρκική λέξη keçe = τρυπητή μεταλλική κουτάλα.

Σταδιακά κατά τη διάρκεια του βρασίματος το μίγμα άρχιζε να φουσκώνει και να κοχλάζει και, για να μην χυθεί από το χαρανί, οι νοικοκυρές το ράντιζαν που και που προσεκτικά με λίγο νερό. Για να «πετύχει» η διαδικασία παρασκευής και για να προφυλαχθεί το σαπούνι από «το μάτι το κακό», οι γυναίκες, σχημάτιζαν πάνω στο μίγμα έναν μικρό σταυρό από ξυλάκια καλαμιού μαζί με λίγο ψωμάκι και μερικά σβησμένα κάρβουνα από τη φωτιά που είχαν ανάψει, το σταύρωναν, και το έφτυναν τρεις φορές επαναλαμβάνοντας τη φράση: «μάρμαρο να γίνει». Αυτό συνέβαινε επειδή πίστευαν ακράδαντα πως, αν κάποιος «κακό μάτι» θαύμαζε υπερβολικά το σαπούνι, τότε αυτό λόγω του φθόνου και της ζήλιας δεν θα έπηζε καλά και θα χάλαγε. Το γεγονός αυτό έπρεπε να αποφευχθεί οπωσδήποτε, γιατί θεωρείτο προμήνυμα στεναχώριας, αρρώστιας ή και θανάτου για την οικογένεια. Έπειτα το σκέπαζαν μ' έναν χοντρό μουσαμά ή με μερικά ξύλινα σανίδια, ώστε να μην το πιάσουν με τα χέρια τους τα μικρά παιδιά του σπιτιού και το άφηναν όλη τη νύχτα έξω για να παγώσει και να στερεοποιηθεί καλύτερα.

Την επόμενη μέρα το ξεσκέπαζαν, έπαιρναν ένα μεγάλο και κοφτερό μαχαίρι ή πριόνι και το έκοβαν σε μεγάλες μακρόστενες φέτες, που τις έλεγαν «αγκωνάρια». Στη συνέχεια χάραζαν τα «αγκωνάρια» σε μικρότερα κομμάτια, που τα έλεγαν «πλάκες», όμως δεν τα χώριζαν εντελώς μέχρι κάτω, γιατί ήθελαν οι «πλάκες» να είναι μισοκομμένες, ώστε αργότερα, που θα είχε ξεραθεί εντελώς το σαπούνι, να τις αποκόβουν εύκολα μία - μία. Στην πολύωρη αυτή διαδικασία παρασκευής του σπιτικού σαπουνιού, συνήθως, λάμβαναν μέρος εκτός από τις γυναίκες του σπιτιού και οι γειτόνισσες, συγγένισσες ή φιλενάδες, που στο τέλος της διαδικασίας έπαιρναν κι αυτές το φίλεμά τους σε κάποια ποσότητα σαπουνιού ως ανταμοιβή για την παρέα και τη βοήθεια που πρόσφεραν.

Αυτά τα αγκωνάρια του σαπουνιού, τα χαραγμένα βαθιά σε πλάκες, τα αποθήκευαν σε μέρη του σπιτιού που αερίζονταν καλά, συνήθως στο κατώ¹ ή στη μποβέτα², κι εκεί, με τον καιρό, αυτά ξεραίνονταν τελείως και γίνονταν αληθινό μάρμαρο, έτσι όπως ακριβώς του είχαν ευχηθεί, όταν το σταύρωναν. Με το σαπούνι αυτό, το σπιτικό, που με το πρώτο κιόλας χέρι καθάριζε κάθε βρωμιά, όπου κι αν την έβρισκε, θα πέραγε το σπίτι όλη τη χρονιά, μέχρι η νοικοκυρά να φτιάξει την επόμενη χρονιά άλλο, όταν εκείνο θα κόντευε να τελειώσει.

Μεγάλη προσοχή έδειχναν οι νοικοκυρές στη διαχείριση των υγρών υπολειμμάτων του σαπουνιού, γιατί αυτά λόγω της ποτάσας που περιείχαν σχημάτιζαν ένα σκούρο καυστικό υγρό, που το έλεγαν «πρωτιό»³ και το οποίο ήταν ιδιαίτερα τοξικό και επικίνδυνο, αν ερχόταν σε επαφή με ζώα, φυτά ή ανθρώπους. Για τον λόγο αυτό άνοιγαν μια βαθιά λακκούβα σε κάποιο ακραίο σημείο του κήπου και στράγγιζαν

¹ από τη βυζαντινή λέξη κατώγι(ν) < κατώγαιον = το κάτω μέρος ενός σπιτιού (ισόγειο ή υπόγειο).

² από την ισπανική λέξη bodega (= ξύλινος θόλος). Το ξύλινο πανωσήκωμα στο ισόγειο ή το υπόγειο ενός παραδοσιακού σπιτιού που χρησιμοποιούνταν συνήθως ως αποθήκη πραγμάτων ή τροφίμων.

³ από το αρχαίο ελληνικό επίθετο πρώτος, η, ον. Το πρώτο σε σειρά μίγμα ή παρασκευάσμα.

προσεκτικά μέσα όλο το υλικό παραχώνοντάς το με αρκετή ποσότητα χώματος. Ύστερα ξέπλεναν προσεκτικά το χαρανί και όλα τα αντικείμενα που είχαν χρησιμοποιήσει για την παρασκευή του σαπουνιού και τα τοποθετούσαν προσεκτικά στους αποθηκευτικούς χώρους του σπιτιού για να τα ξαναβρούν στη θέση τους την επόμενη χρονιά.

Για μια κανονική δόση, δηλαδή για μια «χαραριά» ή «κακκαβιά»¹ σαπουνι, όπως έλεγαν, χρειάζονταν: 6 κιλά λάδι/λίπος, 1 κιλό σπέρτο (υδροξείδιο του καλίου, κοινώς καυστική ποτάσα), 1 κιλό χοντρό (ακατέργαστο) αλάτι και 1 τενεκές (16 κιλά) νερό. Για διπλάσια ή τριπλάσια ποσότητα λαδιού/λίπους πολλαπλασιαζόταν ανάλογα και η ποσότητα των άλλων υλικών.

Η διαδικασία παρασκευής του σπιτικού σαπουνιού έπαιρνε τέλος με την ανταλλαγή της παραδοσιακής ευχής: «Καλά πλούσιμα και του χρόνου να μας αξιώσει ο Θεός να το ξαναφτιάξουμε με υγεία».

Ιωάννη Γ. Παρηγόρη

Μουσικό Χοροστασιό Πέτρος ο Πελοποννήσιος

Για ένατη χρονιά πραγματοποιήθηκε και φέτος στο Ξηροκάμπι Λακωνίας το Μουσικό Χοροστασιό «Πέτρος ο Πελοποννήσιος». Ογδόντα μαθητές όλων των ηλικιών, από την Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό, βρέθηκαν στο Ξηροκάμπι για πέντε μέρες και παρακολούθησαν τα εργαστήρια ελληνικής παραδοσιακής μουσικής και χορού. Φέτος είχαμε και συμμετοχή οκτώ μαθητών με τους καθηγητές τους από Πανεπιστήμιο της Αμερικής και συγκεκριμένα από το Massachusetts College of Liberal Arts. Τα εργαστήρια έκλεισαν με μπάνιο στη λούμπα του Τσιτσή, επίσκεψη στην Κουμουστά και γλέντι κάτω από τον πλάτανο.

Η επιμέλεια των εργαστηρίων ήταν του Χρίστου Τσιαμούλη. Δίδαξαν οι: Τσιαμούλης Χρίστος: ορχήστρα, Νικόλας Παλαιολόγος: ταμπουράς – ούτι, Κώστας Γεωργούλης: βιολί, Γιώργος Κλάδης: κρουστά, Μανώλης Χριστοδούλου: κανονάκι, Θοδωρής Τασούλας: κλαρίνο, Μαρία Θεοφανίδου: πολίτικο λαούτο (λάφτα), Στέλιος Κατσιάνης: λαούτο, Ανδρέας Νιάρχος: φλογέρα, Δημήτριος Μαντζούρης: Παραδοσιακό τραγούδι, Καρφής Βασίλης: χοροί των δυτικών Κυκλάδων. Στις παράλληλες δραστηριότητες η Αντωνία Σταρόγιαννη πραγματοποίησε εργαστήριο για μικρά παιδιά με θέμα εμπνευσμένο από τη φύση του Ταΰγétου.

Η διοργάνωση ήταν του Παιδαγωγικού Φιλοτέχνου Ομίλου Φάριδος με συνδιοργανωτές την Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας, τον Δήμο Σπάρτης και πολίτες της Φάριδος. Αμέριστη βοήθεια προσέφερε και ο Φιλανθρωπικός Σύλλογος «Ζείδωρον ώστε τα εργαστήρια να γίνουν προσιτά στα παιδιά που συμμετείχαν.

¹ από την αρχαία ελληνική λέξη κακκάβη = χύτρα, μαγειρικό καζάνι.

Εκ της Φάριδος
Η Ιερά Μονή της Γόλας σήμερα

Σημείωμα στο προηγούμενο τεύχος της εφημερίδας / περιοδικού μας αναφέρεται στην ανακατασκευή και αναγέννηση του παλιού Μοναστηριού της Γόλας, με υπόμνηση της λαϊκής επιτροπής που ανέλαβε τότε, τις δεκαετίες 1970 – 1990, το χρέος της περιοχής μας και την υπευθυνότητα όλων μας για την συνέχεια του μοναστηριού.

Σε αυτό το τεύχος, σημειώνουμε τη συνέχιση της προσφοράς του μοναστηριού, με τον ιερέα και τον μοναχό που το υπηρετούν και το συντηρούν, παρέχοντας στον επισκέπτη ή τον προσκυνητή μια ευκαιρία. Μια ευκαιρία να ζήσει μερικές στιγμές στο φροντισμένο πλέον μοναστήρι και στο καταπληκτικό φυσικό περιβάλλον του, να ηρεμήσει στην ησυχία και την ομορφιά της εκκλησίας του, να ενταχθεί στην ιερότητα που αποπνέουν οι τοιχογραφίες του, να υπερβεί για λίγο την καθημερινότητα.

Αλλά και να συζητήσει με τους μοναχούς, μετά το ντόπιο τσάι ή τον καφέ στην χόβολη, το ντόπιο τσίπουρο ή και το χειροποίητο γλυκό του κουταλιού, για την ζωή τους εκεί ή / και τις ανάγκες του μοναστηριού.

Παναγιώτη Σ. Κατσουλάκου
Μετανάστες από τα Κατσουλαίικα

Η μετανάστευση αποτελεί ένα μεγάλο κεφάλαιο της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Τον 20ο αιώνα εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες μετανάστευσαν σε διάφορα κράτη από τα χωριά μας κυρίως στις ΗΠΑ, στον Καναδά, στην Αυστραλία. Η μετανάστευση αυτή διαιρείται σε δύο κυρίως περιόδους: την πρώτη, από τις αρχές του 20ου αιώνα ως τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, και τη δεύτερη, από το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70. Οι πρώτοι μετανάστες εγκαταστάθηκαν κυρίως στη Νέα Υόρκη και οι περισσότεροι από αυτούς στο Μπρούκλιν. Αρκετοί επέστρεψαν στα πάτρια εδάφη τη δεκαετία του '20 και του '30 έχοντας αρκετά χρήματα. Αυτοί έλαβαν την ονομασία «μπρούκλινδες». Από το χωριό μου, τα Κατσουλαίικα, έφυγαν αρκετοί και τις δύο περιόδους. Στα τέλη του 20ου και στις αρχές του 21ου αιώνα έφυγαν μερικοί ακόμα για το εξωτερικό, λιγότεροι από ό,τι τις προηγούμενες περιόδους (τρίτη περίοδος). Όσοι σημειώνονται με αστερίσκο έχουν επιστρέψει στο χωριό ή άλλο μέρος της Ελλάδας.

Πρώτη περίοδος

Πέτρος Βατικιώτης του Ιωάννη(ς): Νέα Υόρκη (ΗΠΑ), Δημήτριος Γιαννακάκος: ΗΠΑ, Δημήτριος Κατσουλάκος του Γερασίμου: Άλμπανι (ΗΠΑ), * Σωτήριος Κατσουλάκος του Γερασίμου: Νέα Υόρκη (ΗΠΑ), * Σταύρος Κατσουλάκος του Γερασίμου: Νέα Υόρκη (ΗΠΑ), * Ιωάννα Κατσουλάκου του Γερασίμου: Νέα Υόρκη (ΗΠΑ), Δημήτριος Κατσουλάκος του Ηλία: Νέα Υόρκη (ΗΠΑ), Νικόλαος Κολλινιάτης του Γεωργίου: ΗΠΑ, Σταυρούλα Λαμπρινού (θεία του Καργάκου): ΗΠΑ, Γεώργιος Λιντζέρης του Λεωνίδα: ΗΠΑ.

Δεύτερη περίοδος

Παναγιώτα Βασιλειάδη του Κοσμά: ΗΠΑ, Πέτρος Βατικιώτης του Σωτηρίου: Τορόντο (Καναδάς), Ιωάννης Βατικιώτης του Σωτηρίου: Τορόντο (Καναδάς), Ειρήνη Βατικιώτη του Ιωάννη: Τορόντο (Καναδάς), * Σταματίνα Καργάκου του Ιωάννη(ς): Τορόντο (Καναδάς), * Νικόλαος Κατσουλάκος του Σταύρου: Τορόντο (Καναδάς), Γεράσιμος Κατσουλάκος του Σταύρου: Τορόντο (Καναδάς), * Θεόδωρος Κατσουλάκος του Σταύρου: Κάιρο (Αίγυπτος), Αναστασία Κατσουλάκου του Σωτηρίου: Τορόντο (Καναδάς), Παναγιώτης Κατσουλάκος του Σωτηρίου: Τορόντο (Καναδάς), Ιωάννα Κατσουλάκου του Σωτηρίου: Τορόντο (Καναδάς), Ευαγγελία Καψάλη του Παναγιώτη: Τορόντο (Καναδάς), * Δημήτριος Καψάλης του Παναγιώτη: Δυτική Γερμανία, Δημήτριος Κρητικός του Χρήστου: Τορόντο (Καναδάς), Παναγιώτης Κρητικός του Χρήστου: Τορόντο (Καναδάς), Κωνσταντίνα

Κρητικού του Χρήστου: Τορόντο (Καναδάς), * Παναγιώτης Λιντζέρης του Δημητρίου: Τορόντο (Καναδάς), Ευάγγελος Λιντζέρης του Δημητρίου: Τορόντο (Καναδάς), Παναγιώτης Λιντζέρης του Χρήστου: Τορόντο (Καναδάς), Αμαλία Λιντζέρη του Χρήστου: ΗΠΑ, * Γεωργία Λιντζέρη του Χρήστου: Τορόντο (Καναδάς), * Σπυρίδων Μανωλάκος του Νικολάου: Τορόντο (Καναδάς), Σταυρούλα Μανωλάκου του Νικολάου: Τορόντο (Καναδάς), Βικτωρία Μανωλάκου του Νικολάου: Τορόντο (Καναδάς), Ευσταθία Μανωλάκου του Νικολάου: Τορόντο (Καναδάς), * Παναγιώτα Σταρόγιαννη του Παναγιώτη: Μόντρεαλ (Καναδάς), * Ηλίας Σταρόγιαννης του Παναγιώτη: Μόντρεαλ (Καναδάς), Παντελής Σταρόγιαννης του Παναγιώτη: Μόντρεαλ (Καναδάς), Δημήτριος Φραγκής του Πέτρου: Τορόντο (Καναδάς), Ιωάννης Φραγκής του Αντωνίου: Τορόντο (Καναδάς), Αντώνιος Φραγκής του Ιωάννη: Τορόντο (Καναδάς), Σταυρούλα Φραγκή του Ιωάννη: Τορόντο (Καναδάς), Νικόλαος Φραγκής του Αντωνίου: Τορόντο (Καναδάς), Αντώνιος Φραγκής του Νικολάου: Τορόντο (Καναδάς), Ιωάννης Φραγκής του Νικολάου: Τορόντο (Καναδάς), Ευαγγελία Φραγκή του Νικολάου: Τορόντο (Καναδάς), Γεωργία Φραγκή σύζυγος του Νικολάου: Τορόντο (Καναδάς), Παντελής Φραγκής του Αντωνίου: Τορόντο (Καναδάς).

Τρίτη περίοδος

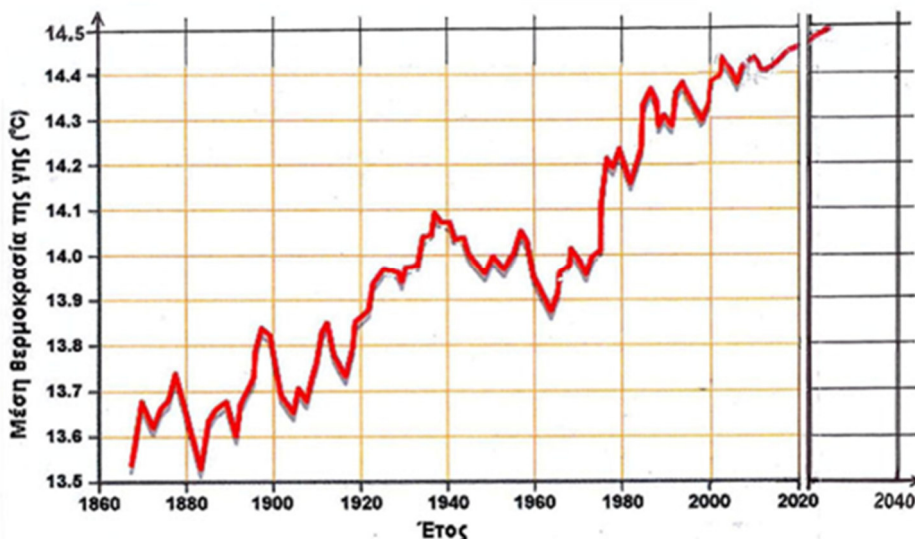
Παναγιώτα Κανακάκη του Ιωάννη: Νέα Υόρκη (ΗΠΑ), Πέτρος Κανακάκης του Ιωάννη: Νέα Υόρκη (ΗΠΑ), Ελένη Παναγιωτοπούλου του Χρήστου: Τορόντο (Καναδάς).

Αν ξεχάσαμε κάποιους, θα τους καταγράψουμε σε μελλοντικό δημοσίευμα. Τις παραπάνω πληροφορίες έλαβα από τους: Θεόδωρο Κατσουνάκο του Σταύρου ετών 88, Παναγιώτη Φραγκή του Πέτρου ετών 92, Πέτρο Σκληρό του Παντελή ετών 76, Σωτήριο (Sam) Βατικιώτη του Ιωάννη ετών 50.

Εκ της Φάριδος

Μικρά φράγματα καθυστέρησης του νερού από τον Ταϋγέτο - Αναγκαιότητα, Προτάσεις, Ζητούμενα

Επαναλαμβάνουμε ότι ενδιαφερόμενοι –ή, ακριβέστερα, ανησυχούντες– ιδιαίτερα για την περιοχή μας (τη Νότιο-Δυτική Λακεδαίμονα ή Φάριδα) που απειλείται –και αυτή– από την έλλειψη επαρκών υπόγειων υδάτων, τώρα και στο μέλλον, ενώνουμε τη φωνή μας με αυτές που προειδοποιούν και προτείνουν λύσεις.

Γράφημα ενδεικτικό της συνεχούς αύξησης
της «μέσης θερμοκρασίας» της γης μετά το 1870

Συγκεκριμένα, στο προηγούμενο τεύχος της εφημερίδας (αριθμός 81/2025/σελ. 11-13), απευθύναμε Ανοιχτή Επιστολή / Έκκληση προς τον Περιφερειάρχη Πελοποννήσου, τον Αντιπεριφερειάρχη Λακωνίας και τον Δήμαρχο Σπαρτιατών / Σπάρτης (σε συνέχεια και άλλων σημειωμάτων μας, βλ. τεύχη της Φάριδος 80/2024/σελ. 12-13, 65/2016/3-4, 31/2002/6-10, με συγγραφείς τους Γ. Θ. Καλκάνη και Θ. Γ. Καλκάνη, σε έντυπη μορφή ή και στον διαδικτυακό τόπο efaris.gr). Με αυτά περιγράφουμε την αναγκαιότητα, διατυπώνουμε προτάσεις και ζητούμε την ανάληψη ενεργειών σχεδίασης και προγραμματισμού, αλλά και εκτέλεσης εργασιών για τη δημιουργία φραγμάτων ανάσχεσης και στην περιοχή μας. Στα σημειώματά μας αυτά έχουμε δικαιολογήσει όλες τις απόψεις και προτάσεις μας, όπως και τα ζητούμενα. Αυτές αφορούν σε μικρά και φθηνά φράγματα καθυστέρησης / επιβράδυνσης των υδάτων από τις βροχές και τα χιόνια του Ταϋγέτου, μέσα σε χαράδρες και χειμάρρους της περιοχής μας. Εκεί θα δημιουργηθούν μικρές λιμνούλες για μερικές εβδομάδες ή μήνες, ώστε να υπάρχει χρόνος για την απορρόφηση των υδάτων στο υπέδαφος. Εξάλλου όλες οι

επιστημονικές προβλέψεις επιβεβαιώνουν τη συνέχιση της κλιματικής κρίσης που βιώνουμε.

Ήδη βιώνουμε συστηματική μείωση των υπόγειων υδάτων και στην περιοχή μας. Τα προτεινόμενα φράγματα θα καθυστερούν τα νερά να φθάνουν γρήγορα και ανεμπόδιστα στη θάλασσα και θα βοηθούν την απορρόφηση περισσότερων υδάτων στις υπόγειες δεξαμενές. Έτσι θα συντηρούν υψηλά τη στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα της περιοχής που θα εξασφαλίζει την βιωσιμότητα των καλλιεργειών, την εκτροφή ζώων αλλά και την διατήρηση της ποιότητας της ζωής μας στην περιοχή μας. Ανάλογα έργα έχουν γίνει στην Κύπρο και στις Ελβετικές Άλπεις, αλλά και αλλού, όπου λειτουργούν από χρόνια με επιτυχία.

Υπενθυμίζεται ότι η περιοχή μας εκτείνεται από την κορυφογραμμή του κεντρικού Ταϋγέτου μέχρι τις ανατολικές υπώρειές του και μέρος της κοιλάδας του Ευρώτα, περιλαμβάνοντας τα χωριά Άρνα, Γοράνοι, Ποταμιά, Κουμουστά, Ξηροκάμπι, Πυρί, Παλαιοπαναγιά, Ανώγεια, Τραπεζοντή και άλλα μικρότερα.

Παρακαλούμε τον Περιφερειάρχη, τον Αντιπεριφερειάρχη και τον Δήμαρχο να λάβουν άμεσα αποφάσεις και να εκτελέσουν έργα, δικαιολογώντας τις όποιες – θετικές ή αρνητικές – απόψεις τους.

Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου Τα παραδοσιακά καφενεία των Ανωγείων

Τα καφενεία υπήρξαν ανέκαθεν το επίκεντρο της κοινοτικής ζωής των χωριών μας. Βρίσκονται μέχρι και σήμερα στις πλατείες, όπως και στα Ανώγεια, και αποτελούσαν μέρος συνάθροισης, ανταλλαγής απόψεων, χαράς και σχόλης αλλά και ξεκούρασης ύστερα από μία κοπιώδη μέρα στα κτήματα. Ένας καφές, ένα κρασάκι, ένα χωρατό αρκούσαν για να ξεχαστούν οι δυσκολίες. Τα νέα διαδίδονταν πρώτα στα καφενεία και μετά στο υπόλοιπο χωριό, ενώ σε περιόδους εκλογών οι ατελείωτες συζητήσεις και διαφωνίες έδιναν και έπαιρναν μαζί με τις παραδοσιακές επισκέψεις των πολιτευτών. Επίσης, στην πλατεία στο καφενείο του Τόμπρου, ένα πρωινό της δεκαετίας του '30 ο κυρ-Φώτης Κόντογλου σχεδίασε την οικία του Π. Ρούτση, πίνοντας τον καφέ του στο γραφικό χωριό μας¹.

Τα καφενεία των Ανωγείων λοιπόν βρίσκονταν διάσπαρτα στο χώρο της πλατείας, λειτουργώντας είτε σε ιδιόκτητα οικήματα είτε ενοικιαζόμενα, κυρίως σε ισόγειο ή υπόγειο χώρο. Αρκετά από τα καφενεία λειτουργούσαν παράλληλα τις βραδινές ώρες και ως ταβέρνες, σερβίροντας ντόπιο κρασί, μαγειρευτά, κυρίως κρεατικά ψητά ή βραστά εδέσματα. Τα παλαιότερα καφενεία που λειτουργούσαν προπολεμικά και πιθανότατα ακόμα και πριν από το '30, ήταν του Π. Χαραλα-

¹ Αναφορικά βλ., Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου, «Τα Ανώγεια στο έργο του Φώτη Κόντογλου», *Η Φάρις* 78 (2023) 16-18.

μπάκου και του Π. Τόμπρου, που ήταν επίσης και ταβέρνα. Καφενεία με ταβέρνα υπήρξαν επίσης του Η. Δαρβίρη και του Ν. Κουμούτσου. Καφενείο είχαν και οι Δ. Κωσταντόπουλος και Β. Μανιατάκος, ο οποίος μετά το '50 δούλεψε αυτό του Τόμπρου. Ο Ζ. Λαμπράκος συνέχισε τη λειτουργία του καφενείου του Μανιατάκου στο ισόγειο της οικίας του Τόμπρου.

Ο μπαρμπα-Νίκος Φόρτσας
μπροστά από το καφενείο

Ο τελευταίος παραδοσιακός καφετζής του χωριού μας είναι ο μπαρμπα-Νίκος ο Φόρτσας. Αν και σήμερα δεν λειτουργεί το καφενείο του, θυμάται με νοσταλγία τις στιγμές ύστερα από σαράντα χρόνια δουλειάς. Ο μπαρμπα-Νίκος άνοιξε το καφενείο στον χώρο όπου το είχε ο Χαραλαμπάκος, στο ισόγειο της κατοικίας του Ξέππαπα, στην πλατεία του χωριού, την 1^η Φεβρουαρίου του 1970. Το ονόμασε «Καφενείον η Συνάντησις». Ο χώρος μικρός, ζεστός και στην αρχή της λειτουργίας του μπορούσε να φιλοξενήσει περίπου εβδομήντα θαμώνες μαζί με τον εξωτερικό χώρο, με τα μικρά τραπεζάκια με τη χαρακτηριστική μαρμάρινη επιφάνεια και ξύλινες καρέκλες. Σταδιακά, όσο περνούσαν τα χρόνια, μπόρεσε και αγόρασε γύρω στις εκατόν είκοσι καρέκλες, όταν η πλατεία τα σούρουπα του καλοκαιριού έσφυζε από ζωή. Ο καφές παραδοσιακά ελληνικός φτιαγμένος με μεράκι, ενώ αργότερα έφτιαχνε και φραπέ, συνοδεύοντάς τον με κομπόστες διάφορων γεύσεων και κουλουράκια. Ούζο, κονιάκ, μέντα, χυμοί, μαστίχα, πιπέρινα μαζί με μεζέ από χταπόδι, ξιδάτο, σαρδέλα, φρέσκα κρεατικά, φέτα, ελιές και παξιμάδι, αποτελούσαν μερικά από τα προϊόντα και εδέσματα που σέρβιρε. Η βανίλια όμως με το κερασάκι έκλεβε την παράσταση, ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες. Μέχρι και το 2010 στο καφενείο του μπαρμπα-Νίκου οι Ανωγειάτες έπιναν τον καθιερωμένο κυριακάτικο καφέ τους μετά τη λειτουργία στον Αγιώργη. Γεμάτος μνήμες από τη ζωή του χωριού και ιστορίες για ανθρώπους ξεχωριστούς, που μέχρι και σήμερα αφηγείται, αποφάσισε να κλειδώσει για τελευταία φορά την πόρτα του παλαιότερου παραδοσιακού καφενείου των Ανωγειών.

Η ταμπέλα του καφενείου του μπαρμπα-Νίκου Φόρτσα.

Εκφράζω θερμές ευχαριστίες στην οικογένεια Φόρτσα για τις φωτογραφίες που μου παραχώρησε για την παρούσα δημοσίευση.

Παναγιώτας / Τάνιας Γεωργ. Καλκάνη - Αργύρη
**Η ιδιοκατασκευή και ιδιοχρησία του αργαλειού και
της βαφής των υφαντών στα χωριά μας**

Στα χωριά της περιοχής μας, όπως και σε όλα σχεδόν τα χωριά των μη αστικών περιοχών της χώρας, έως και το τέλος του προηγούμενου αιώνα, η οικονομία τους χαρακτηριζόταν –και ήταν– σχεδόν αυτάρκης και ανταλλακτική μεταξύ των νοικοκυριών αλλά και επαγγελματιών της περιοχής. Αυτό σήμαινε ότι σχεδόν όλες οι ανάγκες των σπιτιών και οικογενειών καλύπτονταν ή εξυπηρετούνταν με ανταλλαγές αγροτο-κτηνοτροφικών προϊόντων τους ή και με ανταλλαγές εργασιών και εργατοωρών μεταξύ των κατοίκων.

Ακόμα και η κατασκευή και η χρήση «εργαλείων» που απαιτούσαν εξειδικευμένες γνώσεις ή δεξιότητες, εξυπηρετούνταν μέσα στις κοινότητες των χωριών (ή σε γειτονικές τους) με ιδιοκατασκευές ή ιδιοχρηση. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ήταν ο αργαλειός που κάλυπτε το σύνολο σχεδόν της σχεδίασης, της δημιουργίας και της καλλιτεχνίας των ενδυμάτων (των σκουτιών) των ανθρώπων, αλλά και των απαραίτητων στρωμάτων, των καλυμμάτων και των στολισμάτων των σπιτιών.

Εδώ πρέπει να αναφερθούμε στους πολυτεχνίτες προγόνους μας που μάθαιναν από τον αυτοσχεδιασμό, τον πειραματισμό, τις εφαρμογές και τις βελτιώσεις για να φθάσουν στον ορθολογισμό και στην εμπειρία της τελειότητας των ιδιοκατασκευών τους (...). Οι περισσότεροι ασκούσαν πολλά και διαφορετικά επαγγέλματα (ή τέχνες) συγχρόνως. Ο Γιώργης Στ. Ρηγάκος (ή Στυλιανάκος), για παράδειγμα, ασκούσε στους Γοράνους μέχρι τα 84 χρόνια του, σε βαθιά γεράματα, τα επαγγέλματα / τέχνες του αγρότη, του υλοτόμου, του μαραγκού, του πατωματζή, του βαρελοποιού, του καδοποιού, του σκεπατζή σπιτιών, του πεταλωτή αλόγων, του σαμαρτζή, του κατασκευαστή εργαλείων και αργαλείων,

Ακόμα πρέπει να αναφερθούμε και στις γυναίκες των χωριών μας που είχαν – όλες– εξαιρετικές δεξιότητες και αντοχές για να είναι σύζυγοι, μανάδες και νοικοκυρές, αλλά και νοσοκόμες, αγρότισσες, μαγείρισσες, ζυμώστρες, φουρνάρισσες, υφάντρες, κεντήστρες, πλέκτριες, ..., με φαντασία και ευρηματικότητα.

Παράλληλα με την ιδιοκατασκευή και την ιδιοχρησία του αργαλειού, αναφερόμαστε σε αυτό το σημείωμα, και στην διαδικασία της αναζήτησης, των δοκιμών και της επιλογής φυσικών βαφών για τα γνέματα / νήματα από φυτά και βότανα του τόπου, συμπληρώνοντας την κατασκευή και την καλλιτεχνία των υφαντών.

Πρέπει, βέβαια, να υπενθυμίσουμε ότι μέχρι και το τέλος του προηγούμενου αιώνα δεν υπήρχαν στο εμπόριο τέτοιες βαφές σε ποικιλία. Αλλά πρέπει και να διορθώσουμε την καλλιεργούμενη από πολλούς εντύπωση, ότι κάθε ουσία (τρόφιμο, φάρμακο, βαφή, καλλυντικό,) που προέρχεται από τη φύση είναι

αποτελεσματικότερη και ασφαλέστερη / χωρίς παρενέργειες, από τις αντίστοιχες ουσίες που προέρχονται από τα χημικά εργαστήρια.

Η υποτιθέμενη καθαρότητα τους (!) δεν πρέπει να αποδίδεται μόνο στην σύνθεση τους – αφού είναι από τα ίδια χημικά στοιχεία και ενώσεις του εμπορίου..., αλλά κυρίως πρέπει να ελέγχεται απαραίτητα η δοσολογία τους κι άλλα χαρακτηριστικά τους, όπως τα φυτοφάρμακα, το περιβάλλον ανάπτυξής τους (θερμοκρασία, βροχές, υγρασία,...), η επεξεργασία τους, κ.ά. Οι καλλιτέχνιδες της βαφής μάθαιναν εμπειρικά τα μυστικά για να πετυχαίνουν όμορφα, λαμπερά και -κυρίως ανεξίτηλα / αναλλοίωτα από το φως και το πλύσιμο χρώματα.

Υφαντή με πρόβειο μαλλί κουβέρτα στον αργαλειό.

*Την ύφανε και την χρωμάτισε με φυσικές βαφές από βότανα
γύρω στο 1945 η συμπατριώτισσά μας Βαλάσω Σολωμού του Κωνσταντίνου,
σύζυγος Φωτίου Ασημακοπούλου του Ιωάννη.*

Η βαφή των γνεμάτων, μετά το πλύσιμό τους (πάντα σε χλιαρό νερό και με το σπιτικό σαπούνι που έφτιαχνε κάθε οικογένεια...) γινόταν με προσοχή συμπλώντας την φωτιά με την μασιά, με άπλωμα / στράγγισμα σε φυσικό αεράκι και χωρίς δυνατό ήλιο, ώστε να «στερεώσει» η βαφή και να γίνει ομοιόμορφη, χωρίς όμως τα γνέματα να μουχλιάσουν.

Πρώτα όμως έπρεπε να αναζητήσουν, να δοκιμάσουν, να πειραματιστούν στην πράξη και να διαλέξουν ρίζες, φύλλα, αλλά και φλούδες ή / και καρπούς δέντρων και αγριόχορτων, για τη δημιουργία των χρωμάτων των βαφών που ήθελαν. Όλα αυτά τα κοπάνιζαν, τα μούλιαζαν αποβραδís ή τα έβραζαν, τα στράγγιζαν, τα κρύωναν και – μετά – τα έριχναν στο νερό, όπου είχαν τα γνέματα και τα έβραζαν για 4 – 5 ώρες. Συχνά τα ξέπλεναν με αλυσίβα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι για να πετύχουν το καφετί χρώμα για τα γνέματα (ή νήματα) έπαιρναν φλούδες από χλωρά καρύδια. Για να πετύχουν σκούρο καρυδί χρώμα ή το χρώμα του μελιού πρόσθεταν καπνιά, ενώ για να πετύχουν το γλυκύ ανοιχτό καφετί του σάπιου μήλου διάλεγαν φύλλα και μουλιασμένα ξερά κρεμμύδια. Για το σκούρο λαδί ή χακί χρώμα (ή και βελανιδί) διάλεγαν ξερά βελανίδια. Για το κίτρινο χρώμα, έπαιρναν χρυσόξυλο ή σπερδούκλια, για το μπεζ φλούδες αγριαμυγδαλιάς, ενώ για το κόκκινο χρώμα ρίζες ή φύλλα πουρναριού ή ρεικιού. Τέλος, για το σκούρο γαλάζιο χρώμα αγόραζαν (!) από τα μαγαζιά λουλάκι (ορυκτό εισαγωγής από την Κίνα) που το λιώνανε σε χλιαρό νερό.

Μαρίας Δ. Γιατράκου Τα κάλαντα του Λαζάρου

Το Σάββατο πριν από την Κυριακή των Βαΐων η εκκλησία μας γιορτάζει την Ανάσταση του Λάζαρου. Είναι πολύ σπουδαία γιορτή γιατί μας δείχνει ότι ο Χριστός μπορεί να νικήσει τον θάνατο. Κάθε χρόνο τέτοια μέρα θυμάμαι τα κάλαντα που λέγαμε στην Άρνα παιδάκια και μας έδιναν αυγά.

Εις την πόλιν Βηθανία
Μάρθα κλαίει και Μαρία
Λάζαρο τον αδελφό τους,
τον γλυκή και καρδιακό τους.
Τρεις ημέρες τον θρηνούσαν
και τότε μοιρολογούσαν.
Την ημέρα την τετάρτη
κίνησε ο Χριστός για να 'ρθει.
Τότε εβγήκε η Μαρία
έξω από την Βηθανία.
Και εμπρός του γόνυ κλίνει
και τους πόδας του φιλεί.
– Αν εδώ ήσουν, Χριστέ μου,
δεν θα πέθαινε ο αδελφός μου.
Μα και τώρα εγώ πιστεύω
και καλά ηξεύρω
πως εσύ, εάν θελήσεις,
και νεκρούς θα αναστήσεις.
– Λέγε, πίστευε, Μαρία,

άγομεν εις τα μνημεία.
– Δεύρο, σήκω, Λάζαρε μου,
φίλε και αδελφέ πιστέ μου.
Τότε ο Λάζαρος σηκώθη,
αναστήθη και λυτρώθη.
Ζωντανός, σαβανωμένος
και με τα κεριά ζωσμένος.
Τότε η Μάρθα και η Μαρία,
τότες όλη η Βηθανία,
δόξα τω Θεώ φωνάζουν,
και τον Λάζαρο εξετάζουν.
– Πες μας, Λάζαρε, τι είδες
εις τον Άδη που επήγες.
– Είδα φόβους, είδα τρόμους,
είδα βάσανα και πόνους.
Φέρτε μου λίγο νεράκι
να ξεπλύνω το φαρμάκι
της καρδιάς, των χειλέων,
και μην με ρωτάτε πλέον.

Δημητρίου Γ. Λάσκαρι
Ἄρπλεια –
Το δύσληπτον λήμμα και η ετυμολογία του

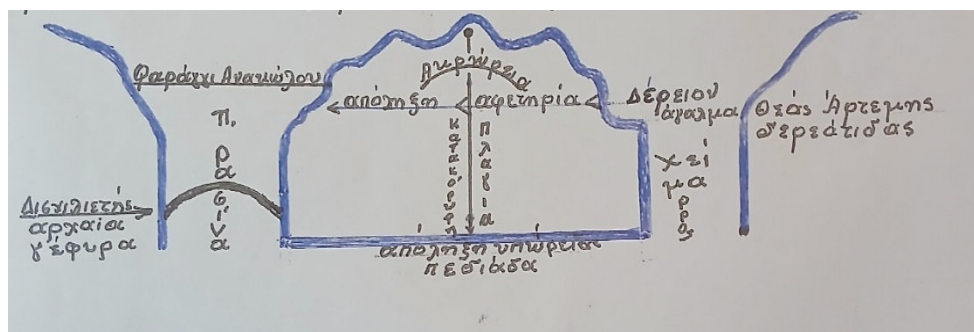
A. Γεωλογικά συστατικά στοιχεία

Ο εκ Μαγνησίας της Μικράς Ασίας περιηγητής Παυσανίας (2ος μ.Χ αι.), στο σύγγραμμά του «Ελλάδος περιήγησις», στα «Λακωνικά» 3. 20. 7, γράφει: *Μετὰ τὸ Δέρειον** σταδίου προελθόντι ὡς εἴκοσιν ἔστιν Ἄρπλεια καθήκοντα τοῦ πεδίου. Στην αποφαντική πρόταση ο Παυσανίας δεν διευκρινίζει σε τι αναφέρεται ούτε τι σημαίνει η λέξη Ἄρπλεια. Μία ανάλυση των ὀρων της πρότασης καθέκαστον υποδηλώνει με ἔμμεσο τρόπο στοιχεία που στοιχειοθετούν ύπαρξη ημιορεινῆς τοποθεσίας (πρόποδες) του Ταϋγέτου: 1.Μετὰ τὸ Δέρειον: κατεύθυνση προς νότον, 2.προελθόντι: τοπική προέκταση, 3.σταδίου ὡς εἴκοσιν: μετρική κατά μήκος ἑκταση, 4.καθήκοντα τοῦ πεδίου: το ουδέτερο γένος (τα Ἄρπλεια) και την κατακόρυφη κάθοδο των Αρπλείων προς την πεδιάδα. Η προς νότο κατεύθυνση καταδεικνύει την εκ Δερείου αφετηρία της ημιορεινῆς περιοχῆς και την ἀπόληξη των Αρπλείων στο φαράγγι του Ανακώλου, ὅπου η αρχαία γέφυρα, δυτικά της κωμόπολης του Ξηροκαμπίου. Η ημιορεινή αυτή περιοχή, της οποίας η κατά μήκος ἑκταση είναι τρεις χιλιάδες εξακόσια (3.600) περίπου μέτρα (σταδίου ὡς εἴκοσιν), εμφανίζει ιδιάζοντα γεωλογικῆς σύστασης διακριτά στοιχεία, τα οποία δεν υπάρχουν σε ἄλλους πρόποδες του Ταϋγέτου. Τα Ἄρπλεια, συμπαγή, αδιάσπαστα και ἄτμητα (δεν τέμνονται καθέτως υπό εγκαρσίων φαράγγων), είναι βράχος αρραγῶς και αθρύπτως αρμοσμένος, λίαν επικλινῆς και σύγκειται ἐξ ακρωρείας και υπωρείας, ὡς εἰς το κάτωθεν καμπυλοειδές γράφημα.

*Δέρειον εκ του δέρη, δειρή, δειράς = αυχένas, ὅπου Ἀρτέμιδος ἄγαλμα ἐν ὑπαίθρῳ δερεάτιδος, ἄνωθεν του χωρίου Παλαιοπαναγιά.

B. Ετυμολογία του λήμματος «Ἄρπλεια»

Το λήμμα «Ἄρπλεια» είναι σύνθετο εκ δύο ριζικών ἐτύμων, το εκ της ρίζης αρ- του ρήματος ἄρ-ω και το εκ της ρίζης πλε-πλέον-πλείων του επιθέτου πολὺς. Το εκ της ρίζης ἐτυμον αρ- ἐνέχει ἔννοια υψηλῆς συνοχής και σύμπληξης και δηλώνει την αρχική σημασία του λήμματος «Ἄρπλεια». Το εκ της ρίζης πλε-πλέον-πλείων ἐτυμον του επιθέτου πολὺς ἐνισχύει ἐπικουρικά και ἰσχυροποιεῖ ἐπιπλέον την εκ της ρίζης αρ- ἔννοια ἀρμογῆς. Τα πρωτογενῆ γεωλογικά στοιχεία που ἀπαρτίζουν το ὅλο, ἀρμοσμένο συμπαγῶς, ἀρραγῶς και αθρύπτως, συγκρότημα των Αρπλείων, προσιδιάζουν στα ἀντίστοιχα στοιχεία συναρμογῆς που ἐμπεριέχει το ἀρχικό ριζικό ἐτυμο και η ἀρχική σημασία του λήμματος ἄρ-ω =συνάπτω, ἐνώνω στερεῶς, συναρμύζω, συμπηγνύω. Εκ των δύο ριζικών ἐτύμων αρ- και πλε-πλέον-πλείων συνίσταται το λήμμα «Ἄρπλεια», ἐξ ὧν προκύπτει και η ἀρχική σημασία του, δηλαδή η αδιάσπαστη και συμπαγῆς συνοχή του.

Γ. Η κόμη «Αρπλεια». Απόψεις περί του θέματος.

Ο Ιάκωβος Ρίζος Ραγκαβής (1770-1855) στο τρίτομο σύγγραμμά του «Τα Ἑλληνικά» (ιστορικού, γεωγραφικού και αρχαιολογικού περιεχομένου), στον δεύτερο τόμο «Πελοπόννησος» και στο κεφάλαιο «Λακωνία», γράφει: Μετὰ 20 σταδίου ἀπὸ τοῦ Δερίου, ἦν ἡ κόμη Ἀρπλεια ἐπὶ τῆς ράχews τοῦ ὄρους Ταῦγέτου καθήκουσα μέχρι τοῦ πεδίου, τροποποιώντας τη μετοχή του Πausανίας καθήκοντα ἀπὸ οὐδέτερο γένος σε θηλυκὸ καθήκουσα, προφανῶς γιὰ νὰ συμφωνῇ με τὸ γένος καὶ τὴν πτώση τῆς κόμης Ἀρπλεια.

Πηγές ἀπὸ τις οἱποῖες ἀντλεῖ πολὺτιμες πληροφορίες γιὰ τὸ πόνημά του εἶναι: Στέφανος Βυζάντιος, Διόδωρος Σικελιώτης, Διονύσιος Αλικαρνασσεύς, Ηρόδοτος, Θουκυδίδης, Ξενοφών, Ὅμηρος, Πausανίας, Πλίνιος, Πλούταρχος, Πολύβιος, Στράβων. Οἱ ἀνωτέρω οὐδαμῶς στὸ σύγγραμμά τους ἀναφέρουν τὰ Ἀρπλεια ὡς κόμη. Πρόκειται περὶ υποκειμενικῆς, εἰκοτολογικῆς καὶ ἀναπόδεικτῆς διατύπωσης τοῦ Ραγκαβῆ, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ ἐπεξηγῇ τὸν λόγο ποὺ ὀνοματίζει ἡμιορεινὲς τοποθεσίες ὡς κόμεις ἢ πολίσματα, καθὼς καὶ τὰ παρακείμενα τοπωνύμια Δέρειον καὶ Λαπίθαιον. Εἶναι δυνατὴ ἡ δόμηση ἐπὶ τῆς ράχης καὶ κατακόρυφης πλαγίας τῶν Ἀρπλείων; Φρονῶ πὼς ὁ Ραγκαβῆς δὲν ἀτένισε αὐτοπροσώπως τὴν εδαφικὴ μορφολογία τῶν Ἀρπλείων, διότι θὰ διεπίστωνε ὅτι ἡ κατακόρυφη πλαγία τους ἀντενδείκνυται πρὸς δόμηση. Ἀλλὰ καὶ οἱ προσφάτως ἀσχοληθέντες περὶ τῶν Ἀρπλείων ὡς κόμης τὴν αὐτὴν ἀπόψη ἔχουν με τὸν Ραγκαβῆ, παρότι γνωρίζουν τὴν εδαφικὴ μορφολογία τοῦ ἡμιορεινοῦ τοπωνυμίου. Μία ὡς ἐν ονείρῳ κόμη ὀπτάζεται ἐναερίως ἀκροβατούσα καὶ αἰωρουμένη...!

Στράτου Χρ. Καπότη

Οι γνωστοί μας «Γκράδες» στον πόλεμο και στο κυνήγι

Ένα από τα πιο γνωστά και δημοφιλή όπλα του λαού μας τα χρόνια από το 1878 μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα –και αργότερα– ήταν το τυφέκιο Fusil Modele 1874 Gras ή Γκρας. Σχεδόν κάθε Έλληνας ή Ελληνίδα και στην περιοχή μας το γνώριζαν όχι τόσο για τις «επιδόσεις» του στα πεδία των μαχών ως όπλο πολεμικό, αλλά και για τις μετασκευές του σε κυνηγητικό όπλο με καθολική σχεδόν χρήση.

Το συγκεκριμένο όπλο δεν εισήγαγε κάποια καινοτομία στην εποχή του. Ουσιαστικά ήταν η μετατροπή του γαλλικού τυφεκίου Chassepot modele 1866, ώστε να μπορεί να δέχεται φυσίγγια συγχρόνου τύπου, κεντρικής πυροδότησης και μεταλλικού περιβλήματος. Το διάσημο όνομα το απέκτησε από τον εμπνευστή της μετατροπής, συνταγματάρχη και απόφοιτο της Ecole Polytechnique, Basile Gras.

Ο Ελληνικός Στρατός απέκτησε τα πρώτα τυφέκια Gras την περίοδο 1877-1878 και μέχρι τις αρχές του 1900 υπήρχαν πάνω από 150.000 όπλα Gras στις αποθήκες του. Τα όπλα αυτά, αν *χ* παρέμειναν σε υπηρεσία μέχρι *χ* τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, χρησιμοποιήθηκαν ουσιαστικά μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Μετά το 1906, άρχισαν να αντικαθίστανται από τα νεότερα όπλα, παραμένοντας όμως σε υπηρεσία σε βοηθητικούς σχηματισμούς.

Τυφέκιο Gras ή Γκράς 1874 με την ξιφολόγχη του

Ο εξοπλισμός των μαχητών του Μακεδονικού Αγώνα με όπλα Gras, η αξιοπιστία τους και η διάχυσή τους σε πολίτες των ελληνικών επαρχιών, οδήγησαν στο να ονομάζονται σχεδόν όλα τα τυφέκια «Γκράδες». Μέχρι και τα μέσα του 1930, σχεδόν κάθε σπίτι ή καλύβα της ελληνικής επαρχίας είχε πίσω από την πόρτα ένα Γκρας, κυρίως για προστασία από τους ληστές (που και αυτοί ήταν οπλισμένοι με Γκράδες).

Ο χαρακτηρισμός «Γκρας» κάποτε ήταν συνώνυμο αξιοπιστίας και αντοχής, ενώ η λειτουργικότητα του ήταν παροιμιώδης. Καλοφαγάς συγχωριανός μας έλεγε χαρακτηριστικά «έχω στομάχι Γκρά», ενώ ο καθηγητής μου Γ. Θ. Καλκάνης λέει για κάθε παλαιό όργανο πειραματισμού στο Μουσείο Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών «δουλεύει σαν Γκρας...», όταν αυτό λειτουργεί καλά. Αλλά και κάποιοι υποδηλώνουν την παλαιότητα του εξοπλισμού ενός στρατού λέγοντας «έχουν κάτι παλιο-Γκράδες».

Ένα μεγάλο μέρος των όπλων Gras που κατείχαν ιδιώτες μετατράπηκε με κατάλληλες μηχανικές κατεργασίες (τόρνευση του εσωτερικού της κάννης) σε

μονόκαννα λειόκαννα κυνηγετικά όπλα με σύστημα κινητού ουραίου. Πολλά από αυτά επιβιώνουν στις μέρες μας και χρησιμοποιούνται για το κυνήγι ή ως συλλεκτικά αντικείμενα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι ξιφολόγχες των τυφεκίων Gras, που λόγω του σχήματός τους χρησιμοποιήθηκαν σαν σούβλες ή σαν πάσσαλοι πρόσδεσης αιγών για βοσκή! Αξίζει να σημειωθεί ότι τα φυσίγγια των ελληνικών τυφεκίων Gras κατασκευάζονταν στην Ελλάδα.

Εκ της Φάριδος
**Το περίπτερο και τα πλατάνια
της πλατείας του Ξηροκαμπιού**

Σημειώνουμε και στην εφημερίδα μας δυο παρατηρήσεις που γίνονται από παλιούς συγχωριανούς μας ή και επισκέπτες της πλατείας. Αυτές αφορούν στο κλείσιμο του παραδοσιακού περιπτέρου, αλλά και το μαράζωμα των τριών πλατανιών της πλατείας. Και το περίπτερο και τα πλατάνια συνιστούσαν -και συνιστούν- χαρακτηριστικά τοπόσημα της πλατείας και του χωριού μας.

Εκεί, για χρόνια -μέχρι και σήμερα- δίπλα στο περίπτερο και κάτω από τα πλατάνια και τις νεραντζιές υπήρξε το σημείο συνάντησης και κουβέντας με καφέ και ουζάκι, με γλυκό του κουταλιού και -τόρα- πίτσα. Αλλά και διακίνησης των τοπικών νέων και κάθε πληροφορίας.

*Το περίπτερο και τα πλατάνια
σε παλιότερη φωτογραφία της πλατείας*

Ίσως και οι δύο αλλαγές, το κλείσιμο του περιπτέρου και το μαράζωμα των πλατανιών (αφού δεν ποτίζονται επαρκώς), είναι δυνατόν να διορθωθούν αν ενδιαφερθούμε περισσότερο.

Χρήστου Π. Καψάλη
«Της Ελενίτσας το σκότωμα» –
Ένας θρύλος και μια περιπέτεια

Το γεγονός που αναφέρω συνέβη τέλη του δέκατου ένατου με αρχές του εικοστού αιώνα στους Γοράνους, το χωριό μου, και μου το είχε διηγηθεί ο μακαρίτης ο πατέρας μου, όταν ήμουν μικρός. Και αυτός το γνώριζε από τον πατέρα του και πρωταγωνιστή της περιπέτειας, τον Μιχάλη Καψάλη.

Τα χρόνια εκείνα στην έξοδο του χωριού προς τα καμποχώρια, κοντά στην Αγια-Βαρβάρα, και συγκεκριμένα το σημείο στη στροφή του δρόμου που περνούσε μέσα από τη ρεματιά το ονόμαζαν «της Ελενίτσας το σκότωμα». Γιατί στο σημείο αυτό έχασε τη ζωή της μια νέα κοπέλα, η Ελενίτσα. Ποια ήταν η Ελενίτσα και τα αίτια του θανάτου της, που είχε συμβεί πάρα πολλά χρόνια πριν, κανείς δεν γνώριζε να πει. Ήταν έγκλημα ερωτικής φύσης, ήταν γδικιωμός, ήταν ατύχημα; Το σίγουρο ήταν πως το κορίτσι «χάθηκε» άδικα και, όπως έλεγαν, κάθε νύχτα τα μεσάνυχτα στο σημείο αυτό ακούγονταν βογκητά και κλάματα! Ήταν η ψυχή της Ελενίτσας που θρηνούσε και δεν εύρισκε αναπαρημό.

Μια νύχτα του Αυγούστου ο Μιχάλης ο Καψάλης είχε ξαπλώσει να κοιμηθεί στην τσαρίδα, που είχε φτιάξει στο χωράφι του, στου Καπετανάκου, δύο χιλιόμετρα έξω από το χωριό. Κόντευαν μεσάνυχτα, όπως συμπεράνε κοιτώντας την Αλετροπόδα (τη Μεγάλη Άρκτο) και τη θέση της στον ουράνιο θόλο εκείνη τη στιγμή. Ύπνος δεν τον έπαιρνε, το μυαλό του είχε σκορπίσει. Κάπου εκεί ήταν που πέρασε από το μυαλό του η ιστορία με την Ελενίτσα! Του 'ρθε λοιπόν η φαεινή ιδέα να πάει να παραφυλάξει εκεί κοντά, για να διαπιστώσει ο ίδιος αν αληθεύανε τα λεγόμενα για κλάματα και βογκητά. Ξεκίνησε λοιπόν παίρνοντας και το όπλο του, ένα μπροστογεμί της εποχής, για καλό και για κακό. Φτάνοντας έγκαιρα, πλησίασε προσεκτικά και αθόρυβα κοντά στο «επίμαχο σημείο», στη βόρεια όχθη της ρεματιάς. Λούφαξε κάτω από μια πεζούλα και περίμενε. Απόλυτη ησυχία επικρατούσε γύρω, οι αισθήσεις του ήταν σε υπερένταση, κρατούσε μέχρι και την αναπνοή για να ακούσει. Εκεί λοιπόν που έφθανε η «ώρα μηδέν», αισθάνεται να πέφτει πάνω του ένα ζωντανό, ογκώδες πράγμα! Ακούγεται ένας πυροβολισμός που αντιβούιξε όλη η ρεματιά, το όπλο φεύγει από τα χέρια του και εκείνος τρέχει, πηδώντας πεζούλες, κουτρουβαλώντας και σκοντάφτοντας σε θάμνους, μέχρι που έφτασε αρκετά μακριά, στον Αη-Στράτηγο! Εκεί, σ' ένα ξέφωτο, είδε την αιτία του πανικού του, που τον ακολουθούσε! Τι είχε συμβεί; Στο χωράφι και στην τσαρίδα που έμενε τη νύχτα, είχε για παρέα και ασφάλεια τη Σπίθα, ένα πανέξυπνο σκυλί. Την ώρα που ο Μιχάλης έφυγε για την ... αυτοψία, η Σπίθα τριγύριζε στα πέριξ ψάχνοντας για σκαντζόχοιρους και αλεπούδες. Γυρίζοντας στην τσαρίδα και, μη βρίσκοντας εκεί το αφεντικό της, πήρε τον ντορό (άρχιζε την ιχνηλάτηση) και,

φτάνοντας και αυτή στο «σημείο», πήδησε πάνω στο αφεντικό της με χαρά που τον βρήκε!

Τρία πράγματα δεν συνέβησαν τη νύχτα εκείνη! Πρώτον δεν πρόδωσε τον Μιχάλη η καρδιά του, δεύτερον δεν πέτυχε το σκυλί με το όπλο πάνω στον πανικό του και τρίτον δεν παρουσιάστηκε το πνεύμα της Ελενίτσας, ίσως ενοχλημένο από τη φασαρία!

Την άλλη μέρα, ντάλα μεσημέρι, ο ερευνητής Μιχάλης γύρισε στο «σημείο» για να μαζέψει το όπλο του. Πάντως ποτέ δεν σκέφτηκε να ξανακάνει την ...κουτουράδα!

Κάθε φορά που περνάω, αργά τη νύχτα, με το αυτοκίνητο από της «Ελενίτσας το σκότωμα», έρχεται στον νου μου η περιπέτεια του παππού μου! Τώρα βέβαια έχει αλλάξει το τοπίο, δεν είναι σκοτεινό μονοπάτι, είναι φαρδύς δρόμος, ασφαλτός. Πάντως, αν είναι γύρω στα μεσάνυχτα, ανεβάζω τα παράθυρα του αυτοκινήτου, γιατί ... ποτέ δεν ξέρεις! Αν και θέλω να πιστεύω πως, μετά από ενάμιση και πλέον αιώνα, η ψυχή της Ελενίτσας «θα αναπαύεται εν ειρήνη»!

Άννας Ιππιώτου - Μαστακούρη

Η δεξαμενή

Κάθε πόλη, κάθε χωριό, κάθε οικισμός έχει τη δική του Ακρόπολη. Το πιο ψηλό σημείο του, το πιο όμορφο, ένα σημείο συνάντησης, ένα ησυχαστήριο για πολλούς. Στο Ξηροκάμπι είχαμε τη δεξαμενή. Για εμένα το πιο όμορφο μέρος. Ένας παράδεισος χειμώνα καλοκαίρι. Μια όαση που σε ηρεμούσε. Ένα μέρος που αγναντεύεις όλο το χωριό. Ήταν το όριο μας και το σύνορό μας, ήταν η αφετηρία και ο προορισμός μας.

Η δεξαμενή ήταν η αποθήκη του πολύτιμου νερού· του νερού που έχουμε στα σπίτια μας· του νερού που έτρεχε από τους πίδακες και γέμιζαν οι μικρές στέρνες· που έτρεχε μέσα στα αυλάκια κατηφορικά, για να ποτίσει τα χωράφια και τα κηπευτικά του χωριού· εκεί που ανοιγόκλεινε ο μπαρμα-Ταμπάκης τα χωρίσματα και του άλλαζε την πορεία του· εκεί που χώναμε τα ποδήλατά μας και τους κάναμε μπουγάδα· εκεί που ξεπλύναμε τα μπουρνέλια που κλέβαμε από την μπουρνελιά της Ρούλας· εκεί που δρόσιζε τα ποδάρια του ο πατέρας μου, που είχαν πρηστεί από τη δουλειά και τη ζέστη του καλοκαιριού και κάπνιζε το τσιγάρακι του παρέα με τον μπαρμπα-Μήτσο τον Φεγγαρά στη δροσούλα.

Στη μικρή τη γούρνα, που το νερό ήταν τρεχούμενο, τοποθετούσαν τα δίχτυα με τα λούπινά τους ο Λιας και ο Βασίλης για να ξεπικρίσουν. Ήταν για φάγωμα και για πούλημα πια, αλατισμένα και γλυκισμένα.

Στη μεγάλη γούρνα, που ήταν στο πλάι της πέτρινης δεξαμενής, είχε και τη μεγάλη σωλήνα που ξέβγαине από τον τοίχο και έτρεχε με ορμή μεγάλη ποσότητα νερού. Πίδακας σωστός. Εκεί έπλεναν τα χοντρόρουχα οι γυναίκες. Ακόμη μέσα στα αφτιά μου ακούω τη γιαγιά μου, την κυρα-Ευγενία, να φωνάζει στη φίλη της: «Άντε, Χρυσαιγή (Μούτουλα), κανόνισε ντε να πάμε να πλύνουμε... Θα παγώσουν τα νερά». Κατέβαζαν λοιπόν τα χοντρόρουχα από την αποθήκη, τα έδενε η Χρυσαιγή στο γαϊδουράκι της, δεξιά και ζερβά, λίγα τη μια, λίγα στη δεύτερη βόλτα. Έβαζε στον ώμο το σακούλι με τον κόπανο τον ξύλινο η Χρυσαιγή, η γιαγιά έπαιρνε τον κουβά με το κουτί το τάντ μέσα, τη μεγάλη λεκάνη και ξεκίναγαν για τη δεξαμενή. Εκεί ξεφόρτωναν τις κουβέρτες και τις μπατανίες, τις φλοκάτες και τα τσόλια και άρχιζε ο αγώνας. Από το πρωί ίσα με το βράδυ φώναζε ο κόπανος της Χρυσαιγής. Και δώσ' του το τάντ και δώσ' του μέσα στη γούρνα οι κουβέρτες να ξεπλυθούν από το σαπούνι. Αφού στράγγιζαν στους γύρω θάμνους απλωμένα τα χοντρόρουχα, τότε κάθονταν οι γυναίκες να τσιμπήσουν το συνηθισμένο φαγητό του καλοκαιριού· παξιμάδια σταρένια από το φούρνο μας, μουσκεμένα στο μπουζί νερό που έτρεχε από τη χρυσή βρυσούλα της δεξαμενής, φέτα βουτυρένια από τον μπαρμπα-Μήτσο τον Δικαιάκο και ντοματούλες από τη λαϊκή ντόπιες. Ραντισμένα με λαδάκι και ελιές ξιδάτες. Ωωω ρε μανα μου, τι τσιμπούσι ήταν αυτό κάτω από το πλατάνι. Και νεκρούς ανέσταινε!!! Η καλύτερη στιγμή μου όλης αυτής της ημέρας του πλουσίματος. Τι όρεξη ήταν αυτή στον καθαρό αέρα και στο τραγούδι των τζιτζικιών και των αηδονιών που ακούγονταν από τη Ρασινα. Το απόγευμα και, αφού είχαν στραγγίξει οι κουβέρτες, τις φορτώνουμε πάλι στον γαϊδαράκο και τις πηγαίναμε για άπλωμα στη μεγάλη βεράντα του σπιτιού μας. «Άντε, καλολέρωτα! Και του χρόνου να τα ξαναπλύνουμε, Ευγενία». «Αμήν, Χρυσαιγή μου», στραυροκοπιόταν η γιαγιά μου.

Η μεγάλη λαμπρή μέρα των Θεοφανείων έφτανε γιορτινή. Ο παπα-Γιάννης ο Παναγιωτουνάκος έκανε τη λειτουργία και πριν από το «εν Ιορδάνη βαφτιζομένους» όλο το εκκλησίασμα, οι ψάλτες, τα παπαδάκια με τα εξαπτέρυγα και ο παπάς με τον σταυρό και τον βασιλικό στα χέρια ξεκινούσαμε τον ανήφορο για τη δεξαμενή. Εκεί άνοιγε την πορτούλα τη σιδερένια ο μπαρμπα-Μίμης ο Προκοπίδης και έριχνε μέσα στο νερό ο παπα-Γιάννης τον σταυρό με την κορδέλα δεμένη πάνω του. Αγιασμένο το νεράκι μας. Το νεράκι που ερχόταν από την πηγή του Ταϊγέτου και φώλιαζε στον θόλο της δεξαμενής. Μετά, με τη σειρά του με τα λάστιχα πήγαινε στη βρυσούλα του σπιτιού του κάθε Ξηροκαμπίτη. Αγιασμένο, ευλογημένο!!!

Η δεξαμενή μας είναι εκεί. Με τα νερά της, με τα πλατάνια της, με την ομορφιά της. Είναι χώρος συνάντησης ωραίων ανθρώπων, χορευτάδων και τραγουδιστάδων, που χαίρονται τη ζωή και τις ομορφιές της!!!!

Γεωργίου Κ. Χίου - Χαρτουλάρου
Η Πλατεία / Αγορά του Ξηροκαμπίου
στις περιόδους 1940-1944 και 1945-2023
(3ο μέρος)

Ένα ιδιότυπο σύστημα marketing στα ξηροκαμπίτικα μαγαζιά

Ένας επιπλέον λόγος της επιτυχίας ανάπτυξης της ξηροκαμπίτικης αγοράς ήταν και ο εξής: Ορισμένοι καταστηματάρχες του Ξηροκαμπίου ο καθένας χωριστά αλλά και λόγω χαρακτήρα ανέπτυξαν ένα ατομικό σύστημα συμπεριφοράς προς τους πελάτες τους που ενδεικτικά εκδηλωνόταν ως εξής:

1) Ο μακαρίτης ο μπαρμπα-Πανάγος Τεκόσης στο πίσω μέρος του παντοπωλείου του είχε ένα μεγάλο τραπέζι και πάντα σ' αυτό (παρόλο ότι το μαγαζί δεν λειτουργούσε ως ταβέρνα) έβρισκες σε μόνιμη σχεδόν βάση να κάθονται 3-4 πελάτες - φίλοι με ένα ουζάκι ή κρασάκι, λίγο μεζεδάκι από σαλάμι, τυρί κλπ που έφερνε ο ίδιος ο υπάλληλός του μακαρίτης Σάββας Γαβριηλίδης, χωρίς καμιά υποχρέωση αγοράς προϊόντων.

2) Στο καφεκοπτείο του μακαρίτη Παναγιώτη Η. Ματθαίου με την μεγάλη πινακίδα απ' έξω ΚΑΦΕΣ PRIMO (γεγονός πρωτόγνωρο για την αγορά μας η πώληση φρεσκοκαβουρντισμένου καφέ) υπήρχε εντός του καταστήματος μικρό τραπεζάκι και ο ίδιος ο καταστηματάρχης, αν ήθελε κάποιος, του πρόσφερε ζεστό φρεσκοκομμένο καφέ χωρίς επίσης καμιά υποχρέωση αγοράς.

3) Στο παντοπωλείο των Αφών Ηλία και Τάσου Καπετανάκου, που είχε επιπλέον και οικοδομικά υλικά, στους αναμένοντες να κάνουν τις αγορές τους (που απαιτείτο συνήθως αρκετός χρόνος) ιδιώτες και επαγγελματίες εντός του καταστήματος μέχρι να εκτελεστεί η παραγγελία τους επίσης προσφερόταν αναψυκτικό, καφές κλπ κατά τη διάρκεια της παραμονής τους.

4) Στο παντοπωλείο του Γεωργίου Μανιατάκου και στη συνέχεια του Ηλία Μανιατάκου, που λειτουργούσε και ως πρακτορείο εφημερίδων και περιοδικών αθηναϊκού τύπου, ο πελάτης διάβαζε, ξεφύλλιζε εφημερίδες και περιοδικά χωρίς να ενοχλείται ο καταστηματάρχης και χωρίς υποχρέωση αγοράς.

5) Όλα τα καταστήματα στο Ξηροκάμπι που πουλούσαν και γεωργικά εργαλεία χειρός (λιόπανα, χτένια κλπ) ή και σκαπτικά εργαλεία χειρός (τσάπες, ξινάρια κλπ), όταν κυκλοφορούσε στην αγορά κάτι καινούργιο, το διαφήμιζαν τοποθετώντας το ακριβώς στην είσοδο του καταστήματος για να το βλέπουν οι πελάτες που οι πιο πολλοί ήταν αγρότες.

6) Στο στεγνοκαθαριστήριο των Γιώργου Αραχωβίτη και Κρητικού, όταν πήγαινε κάποιος πελάτης για να δώσει ή να πάρει τα ενδύματά του για καθαρισμό ή παραλαβή, πολλές φορές προέκυπταν εποικοδομητικές συζητήσεις με τους ιδιοκτήτες που κατέληγαν σε ουζάκι ...

7) Στο εμπορικό κατάστημα ετοιμών ενδυμάτων και ειδών ραπτικής Λιακάκου-Αραχωβίτη οι πελάτες είχαν λεπτομερή ενημέρωση και επεξηγήσεις για ενδύματα, υφάσματα και είδη ραπτικής, ειδικά οι πελάτισσες καταναλώτριες, που ένα σημαντικό μέρος των αγορών τους ήταν υλικά ραπτικής, και τότε οι γυναίκες του νοικοκυριού μεταξύ των άλλων έραβαν τα περισσότερα ενδύματα της οικογένειας.

8) Τα μαγαζιά του Ξηροκαμπίου, με δεδομένη τη γνωστή σε όλους της μη ύπαρξη επαρκούς ρευστού (μετρητών), πραγματοποιούσαν πίστωση για κάποιο ποσό, π.χ. όταν βγει το λάδι, όταν πουλήσω το τυρί θα σε πληρώσω κλπ.

Πέραν των πιο πάνω ενδεικτικών περιπτώσεων σε γενικές γραμμές όλοι οι καταστηματοάρχες του χωριού μας λειτουργούσαν κατά παρόμοιο τρόπο και στο ερώτημα: Πού διδάχτηκαν οι συμπατριώτες μας καταστηματοάρχες του χωριού μας τον ιδιότυπο αυτό τύπο marketing; Η απάντηση είναι: πουθενά. Απλούστατα κάτοικοι και εκείνοι του χωριού μας και αντιλαμβανόμενοι ότι το καταναλωτικό κοινό προερχόταν στα τέλη της περιόδου του '40 από μια δοκιμασία που μέσα στον πόλεμο (Κατοχή και Εμφύλιο) αμφισβητήθηκε κάθε ηθική και υλική αξία, ο ταλαιπωρημένος αυτός κόσμος επιζητούσε ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης και κατά το μέρος αυτό των συναλλαγών του.

Η άνθιση και σταδιακή συρρίκνωση της αγοράς (καταστημάτων) και της αγοραστικής κίνησης των καταστημάτων της αγοράς του Ξηροκαμπίου.

«Η αγορά «του Ξηροκαμπίου:

1) Άρχισε σταδιακά να αναπτύσσεται μέχρι και το τέλος του 1955 και αποδεικνύεται από το γεγονός ότι πληθυσμιακά το Ξηροκαμπί και ευρύτερη περιοχή, που εξυπηρετούντο από την αγορά του χωριού μας είχαν μόνιμους κατοίκους συνολικά περίπου 5000 σύμφωνα με την απογραφή του 1951. Γνωρίζοντας έτσι προς στο τέλος του 1954 την μεγαλύτερη άνοδο από πλευράς αριθμού καταστημάτων λιανικής πώλησης και το 90% του όγκου λιανικής πώλησης καταναλωτικών αναγκών σε προϊόντα και είδη πρώτης ανάγκης από καταστήματα να καλύπτεται από τα καταστήματα της αγοράς με το υπόλοιπο 10% να καλύπτει τις ανάγκες αυτές συνήθως από καταστήματα της Σπάρτης.

2) Άρχισε να συρρικνώνεται με την έναρξη μείωσης του πληθυσμού λόγω της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης που άρχισε τα έτη 1951 και 1955 αντίστοιχα.

Κατά την απογραφή του 1980 το Ξηροκαμπί και τα προαναφερθέντα στην ευρύτερη περιοχή χωριά είχαν συνολικά περί τους 2.800 κατοίκους δηλαδή μείωση πληθυσμού κατά 44% περίπου (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).

Η Βασική αιτία συρρίκνωσης της αγοράς (μείωση πληθυσμού) σε συνδυασμό:

α) Με την ανάπτυξη στη γύρω περιοχή πλησίον της Σπάρτης μεγάλων αλυσίδων SUPER MARKET σε χιλιομετρική απόσταση περί τα 12 χιλ. από το Ξηροκάμπί ανταγωνιστικότερα των ήδη υπαρχόντων παντοπωλείων στο Ξηροκάμπί.

β) Με τη βελτίωση των κυριοτέρων οδικών δρόμων του χωριού μας και της ευρύτερης περιοχής και ταυτόχρονη σταδιακά εμφάνιση πολλών αυτοκινητών κατέστησαν χρονικά αμελητέα τη μετάβαση για ψώνια και είδη πρώτης ανάγκης στους νέους πλέον τόπους πωλήσεων (περιοχή Σπάρτης)

γ) Με νέες ποικιλίες των ήδη υπαρχόντων βασικών καταναλωτικών ειδών που εμφανίστηκαν στην αγορά (ειδικά τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης) και αλλαγή των καταναλωτικών συνήθειών, κατέστη ασύμφορη η ύπαρξη παραδοσιακών παντοπωλείων του χωριού μας έτσι ώστε να μη μπορούν να προμηθευτούν αυτά λόγω της δέσμευσης σημαντικών κεφαλαίων τα είδη με συνακόλουθη μείωση της κατανάλωσης τους από προτίμηση των Σουπερ Μάρκετ στην Σπάρτη.

δ) Η παγιοποιθείσα αύξηση μη ενεργού παραγωγικού πληθυσμού στο χωριό μας και στην ευρύτερη περιοχή (συνταξιούχοι υπερήλικες άνω των 65 ετών) εξ αιτίας της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης του ενεργού - παραγωγικού πληθυσμού που για τον νομό Λακωνίας ήταν 22% (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ) δηλαδή ένας στους πέντε περίπου κατοίκους μείωσαν περαιτέρω την ζήτηση μεγαλύτερης ποσότητας βασικών προϊόντων και υπηρεσιών από τα υφιστάμενα καταστήματα της αγοράς του χωριού μας τους με δεδομένο και τον περιορισμό της μικρής μηνιαίας κυρίως αγροτικής σύνταξης τους.

ε) Ειδικά στους κλάδους ένδυσης υπόδησης (βασικά είδη πρώτης ανάγκης) η διαφοροποίηση των καταναλωτικών συνηθειών με την πάροδο του χρόνου (μόδα) απαιτούσε σταδιακά μεγαλύτερη ποικιλία (stock) ύπαρξης διαθέσιμων εμπορευμάτων στα καταστήματα του χωριού μας (υποδημάτων-εμπορικά ετοίμων ενδυμάτων) και αντίστοιχη δέσμευση προσθέτων κεφαλαίων πράγμα αδύνατο να επωμιστούν οι μικρές τοπικές επιχειρήσεις των ειδών αυτών στο χωριό μας. Ήταν και οι πρώτοι κλάδοι που διέκοψαν ή διαφοροποίησαν τη λειτουργία τους. Ενδεικτικά, τα καταστήματα υποδημάτων παρέμειναν και λειτουργούσαν μόνο κατά το σκέλος της επιδιόρθωσης υποδημάτων.

στ) Με τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των εναπομεινάντων στο χωριό μας και τα γύρω χωριά κυρίως συνταξιούχων εξ αιτίας των συνταξιοδοτικών περικοπών κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης του 2009 μέχρι και σήμερα.

Σταδιακά όπως προαναφέρθηκε πρόεκυψαν οι εξής μεταβολές στα καταστήματα της αγοράς και η έναρξη λειτουργίας του χωριού ως εξής:

Διακοπή λειτουργίας τους καταστημάτων και έναρξη νέων (αναλυτικά).

Από τα 30 είδη καταστημάτων της αγοράς (πλατεία Ξηροκαμπίου ή πολύ πλησίον αυτής) που αναφέρθηκαν σε προηγούμενη σελίδα του σημειώματος αυτού διέκοψαν τη λειτουργία τους τα 25 και έκαναν έναρξη εργασιών 14 άλλα είδη και σήμερα λειτουργούν συνολικά και παραμένουν σε λειτουργία σήμερα τα εξής:

1) Αρτοποιείο (Κωνσταντίνα Ν. Γεωργοπούλου)

2) Φαρμακεία (Κληρον. Γεωργίου Λασκαρη, Καψάσκη Μαρία, Μπουτεράκου Μαρία)

- 3) Ταβέρνες-εστιατόρια (Παναγιώτης Ε. Κυριακάκος το PICCADILLY, Παπαδάκος Κωνσταντίνος – ΠΑΡΑΛΙΑ)
 - 4) Ψησταριά (Γιάννακας Χρήστος του Γεωργ. - ΔΙΟΝΥΣΟΣ)
 - 5) Μεζεδοπωλείο (Αρνιώτη Ευαγγελία, Εξαρχάκος Ροδόμανθος ΑΘΙΒΟΛΕΣ, Κοκκορού-Στούμπου Έφη ΣΧΟΛΑΡΧΕΙΟ)
 - 6) Μίνι Μάρκετ τροφίμων (Κληρονομιδη Αγγελική, Ελευθερία Δ. Παυλούνη, Γεώργιος Σουλειδής)
 - 7) Κομμωτήριο (Νικολακακου Βασιλική, Μεθενίτη Ελένη)
 - 8) Καφενείο (Πολύδωρος Μ. Ιππιώτης - Καφενείο του PAUL)
 - 9) Περίπτερο- Ψιλικά (Παν. Β. Μανδραπήλιας)
 - 10) Διακόσμηση γάμων βαπτίσεων (Μανιάτης Ε. Γεώργιος - ΑΛΛΑΟΥΜ)
 - 11) ΠΡΟ-ΠΟ (Ευστράτιος Μανιάτης)
 - 12) Πολιτικός Μηχανικός (Θεόδωρος Χ. Κωνσταντάκος)
 - 13) Καφετέρια (Σταύρος Π. Μπέκελης - ΣΤΑΘΜΟΣ)
 - 14) Ηλεκτρικά είδη - έπιπλα (Λιακάκος Ε. Ηλίας)
 - 15) Χρωματοπωλείο (Παναγιώτης Κ. Μανδραπήλιας)
 - 16) Λογιστικό Γραφείο (Μαρία Ε. Παναγέα, Λαμπρινή Γ. Παππά)
 - 17) Ιατρός (Θεοδώρα Γ. Πατζιά)
 - 18) Δικηγόρος (Κυριακάκου Σ. Νικολέττα)
 - 19) Συμβολαιογράφος (Κοτσώνη Δήμητρα)
 - 20) Πέραν αυτών άνοιξαν τρία Ξενοδοχεία ένα πλησίον της αγοράς (ΤΑΛΕΤΟΝ) και δύο σε κοντινές χιλιομετρικές αποστάσεις (ΦΑΡΙΣ και ΙΛΑΡΕΙΑ), σημαντικοί πελατειακοί τροφοδότες της αγοράς του χωριού μας, καθώς και ενοικιαζόμενα δωμάτια και σπίτια με τη μέθοδο Airbnb.
- (Θα συνεχιστεί στο επόμενο τεύχος με το 4ο μέρος.)

Παναγιώτη (Τούλη) Χ. Κονίδη (†)

Ένα ποίημα

Δημοσιεύεται ένα ανέκδοτο ποίημα του Τούλη, ο οποίος μάς άφησε πριν από λίγο καιρό για το αιώνιο ταξίδι.

Ανασκουμπωμένο πουκάμισο,
το 'να του χέρι στο χέρι της
και τ' άλλο κατά τους γαλαξίες
της απέραντης νυχτιάς,
που ανέμοι αστεριών στροβίλισμα
χορευτικό έχουν στήσει.

Του γκιώνη η κραυγή
γέφυρα που ενώνει τον κόσμο

τούτου δω του σκοταδιού
με τους αιώνιους τους ίσκιους
εκεί πάνω.

Μάτια και νους σκοτείνιασαν,
μαράθηκαν οι κνήμες,
μα στη νυχτιά των αστεριών
του τριζονιού οι νότες
πλάθουν μνήμες.

Τάσου Κων. Φραγκή Ο Μάεστρο Ντι Μπάλο

Εκείνο το απόγευμα του Δεκέμβρη του '42, έξω από τη μεγάλη πόρτα του λιτριβιού, ο Στρατήγης με τον Φώτη λογοφέρνανε. Ο Φώτης είχε πάει να του ζητήσει να στείλει εργάτες το πρωί να πάρουν τις ελιές, που είχε ο ίδιος αφήσει να μουχλιάζουν στην αυλή του σπιτιού του. Είχε τη δική του θεωρία ότι μουχλιασμένες ελιές βγάζουν λάδι που φτουράει περισσότερο και έτσι όλη η φτωχολογιά αυτό να κάνει. Τώρα μάλιστα που έχουμε και κατοχή και ζυγίζουν και το αυγό. Μάταια ο Στρατήγης προσπαθούσε να τον μεταπείσει και, καθώς αυτός έβλεπε να μαζεύονται κι άλλοι, συνέχιζε τις μπαγιάτικες παρόλές του απτόητος, ώσπου ένα γεροντάκι, που άκουγε, μπήκε στην κουβέντα που άρχιζε πια να εξοργίζει τον Στρατήγη: «Ρε Φώτη, τέτοιο παχνί μεθαύριο δε θα βγάλει λάδι, αλλά το τέταρτο καρφί του Χριστού!». Τα χαχανητά και τα πειράγματα έκοψαν τη φόρα του Φώτη, πήδηξε στον γαιδάρικο του και φώναξε στον ξεκαρδισμένο από τα γέλια Στρατήγη: «Εγώ τώρα φεύγω, θα πάω στο πατρικό μου που έχω κάτι ζωντανά να φροντίσω. Εσύ μην ξεχάσεις αύριο να στείλεις να πάρουν το παχνί! Θα είναι εκεί η Ζώγια!»

Ο Φώτης ήταν καλός χτίστης αλλά αφελής, πεισματάρης και εξηνταβελόνης. Ο τελάλης του χωριού, ο κουνιάδος του, δεν τον χώνευε καθόλου γιατί, όπως έλεγε, στα χέρια του το χείλι της αδερφής του σπάνια σάλευε. Η Ζώγια ήταν έξυπνη, βεργολυγερή και χαριτόβρυτη. Ο Φώτης τη ζήλευε και δεν την άφηνε να ξεμυτίζει από το σπίτι χωρίς αυτόν. Τη Ζιώγα την έδωσε στον Φώτη ο πατέρας της γιατί είχαν έξι παιδιά και δεν τα βγάζανε πέρα. Από τότε η μάνα της έλεγε και ξανάλεγε, «εμείς τη θυγατέρα μου δεν την παντρέψαμε, την πετάξαμε κι γω αγουρογέρασα. Εμείς στο χωριό μας, στον Πόντο, τα κορίτσια μας τα καμαρώναμε, δεν τα 'χαμε για να τινάζουν σαμαρασκούτια!»

Σαν ξημέρωσε λοιπόν, δυο εργάτες από το λιτριβιό έφυγαν με το κάρο για το σπίτι του Φώτη. Ο Φλιώρος κι ο Μαλέρης. Αυτοί οι δύο ήταν αχώριστοι, φίλοι γκαρδιακοί από τα μικράτα τους. Νωρίς νωρίς μπήκαν στη δουλειά, άλλοτες στα χωράφια, τα δικά τους και τα ξένα και, όποτε είχαν ευκαιρία, στο αγώγι. Τότε θέριζε η φυματίωση και κουβάλαγαν ακόμα και αρρώστους από το χτικιό, στα τσουμπάρια του Ταυγέτου, σε κάτι άβολα καλύβια για καθαρό αέρα, καθώς δεν υπήρχαν φάρμακα. Όσο όμως ήταν εργατικοί, άλλο τόσο ήταν και γλεντζέδες! Στα πανηγύρια και στις γιορτές ήταν πρώτοι στον χορό και στο τραγούδι. Ο Φλιώρος ήταν καλλίφωνος, το ίδιο και η αδερφή του. Μόνοι τους έβγαζαν και γλέντι γάμου μέχρι το ξημέρωμα. Και τώρα ξαπλωμένος σε μια γωνιά της καρότσας σιγοφιθύριζε: «Αυτού ψηλά που πας στην φτέρη, εμέναν έχω το καρτέρι, εμέναν έχω το καρτέρι, παίζοντας θα πάμε οι δυο μας να μην μας δουν απ' το χωριό μας...» Σαν φτάσανε στη μεγάλη εξώπορτα, ο Μαλέρης πήδηξε και με μια δρασκειλιά άρπαξε το ζεμπερέκι, κοντοστάθηκε όμως και βάλθηκε να μυρίζει τον αέρα σαν κυνηγόσκυλο. Έφτασε κι ο Φλιώρος δίπλα του. Άρωμα δυνατό έλουζε την

εξώπορτα. Άρωμα θεατρίνας που έκανε να κοιτάζει ο ένας τον άλλον. Η Ζώγια άνοιξε την πόρτα και οι άλλοι ξαναβρήκαν τη μιλιά τους. Μπήκαν μέσα και φόρτωσαν το παχνί.

Μια βδομάδα πριν, είχαν καλέσει στην καραμπινιερία τον Μαλίρη, μαζί με άλλους, να δηλώσουν τρόφιμα που θα παρέδιδαν για τις ανάγκες της ιταλικής δύναμης. Αλεύρι, λάδι, πατάτες, αυγά, κρασί, πορτοκάλια και άλλα ακόμα. Όταν έφτασε η σειρά του Μαλίρη και λίγο πριν φύγει, πέρασε από το γραφείο του διερμηνέα και του ζήτησε να μην πάρουν το κρασί της οικογένειας, που ήταν απαραίτητο του γέροντα πατέρα του. «Χωρίς αυτό ο γέρος θα πεθάνει!» του είπε φουρκισμένος. Τη στιγμή εκείνη πέραγε ο Τζιοβάνι και ζήτησε να μάθει τι συνέβαινε και αν αυτό ήταν αλήθεια. Ο Μαλίρης τον έπεισε ότι έλεγε αλήθεια κι ο Τζιοβάνι είπε να μην πάρουν το κρασί του γέροντα.

Ο Τζιοβάνι ήταν ο επικεφαλής μιας μικρής κατοχικής δύναμης από επτά - οκτώ καραμπινιέρους, που στάθμευε στο χωριό και στρατωνιζόταν σ' ένα επιταγμένο διώροφο στη βόρεια είσοδο. Αυτούς τους εγκατέστησαν κάμποσοι Γερμανοί, που εμφανίστηκαν στο χωριό θορυβωδώς, πάνοπλοι και με τη συνοδεία αεροπλάνων που έριξαν δυο - τρεις βόμβες για εκφοβισμό και προκηρύξεις με «ευγενικές απειλές» για κείνους που θα σκέφτονταν να πάνε κόντρα στις διαταγές και τις θελήσεις τους. Σκόρπισαν απ' άκρη σ' άκρη και δεν άφησαν τίποτα στα μαγαζιά της πλατείας, κονσέρβες, ποτά, ψωμί γλυκά, ρούχα κλπ, πληρώνοντας με κατοχικά μάρκα, ισοδύναμης αξίας με τις προκηρύξεις των διαταραγμένων αιθέρων εκείνης της λαβωμένης άνοιξης.

Όταν έφυγαν οι Γερμανοί, περισσότερο ανακουφίστηκαν οι Ιταλοί από τους Ξηροκαμπίτες. Αυτοί ήρθαν, όχι σαν καταχτητές, αλλά σαν μουσαφिरαίοι και μάλιστα αμήχανοι. Κάθε μέρα γύριζαν τους δρόμους και τα σοκάκια και τσάτρα - πάτρα έκαναν ό,τι μπορούσαν να διαλύσουν τον φόβο όλων, ιδίως των παιδιών και των γυναικών. Έβγαζαν από τα χιτώνια τους φωτογραφίες με τις φαμίλιες τους και, όταν έδειχναν τα μικρά τους παιδιά, άφηναν κι ένα δάκρυ εμπιστοσύνης και νοσταλγίας. Κι όσο περνούσε ο χρόνος, Έλληνες και Ιταλοί έρχονταν όλο και πιο κοντά, πρώτος και καλύτερος ο Τζιοβάνι, που πρωτοστατούσε στις βραδιές του Μπεχράκη, στα πάρτι στα σπίτια των φίλων του και συχνά στις ταβέρνες. Ο Τζιοβάνι που ήταν και μορφονιός και ερωτιδέας, κράταγε τη σημαία του ποδόγυρου και απ' αυτό, Ιταλοί και Έλληνες, του κόλλησαν το παρατσούκλι «Μαέστρο ντι μπάλο».

Και τότε μόνο ο Μαλίρης συνειδητοποίησε ότι μαζί με τον Τζιοβάνι είχε ορμήσει και το άρωμα που ήταν ίδιο μ' εκείνο στην εξώπορτα του Φώτη. Το άρωμα αυτό ήταν το πατσουλί, ένα έντονα αισθησιακό προϊόν της Ανατολής, που ξελόγιαζε της Δύσης και τα δυο φύλα και φούσκωνε τις τσέπες των εμπόρων ολόκληρου του κόσμου. Θα μείνει και στην ιστορία, αφού το φόραγε και ο μεγάλος πρόγονος του Τζιοβάνι, ο ναύαρχος Καναβάρο και η θρυλική αμορόζα του και μούσα του Καζαντζάκη μαντάμ Ορτάνς.

Στο Ξηροκάμπι οι κατοχικές μέρες και νύχτες έπεφταν βαριά-βαριά. Όλοι πάλευαν για ένα πιάτο φαί και αναζητούσαν ένα καλό μαντάτο από τα πεδία των μαχών, που όμως δεν ερχόταν. Μια Δευτέρα ταξίδευαν για τη Σπάρτη ο Τζιοβάνι και ο Τσιρίμπας, ο γιος του Βαγγέλη. Αυτοί είχαν ταβέρνα στη νότια άκρη της πλατείας. Πηγαίνουν για προμήθειες του μαγαζιού. Ο Τζιοβάνι πήγαινε για την καθιερωμένη αναφορά του στους Γερμανούς. Το «λεωφορείο» ήταν ένα όχημα με αντικριστές σανίδες για καθίσματα, ένα ερείπιο που ποτέ δεν έφτασε στην ώρα του. Σαν έφτασαν στη Σπάρτη, ο Τζιοβάνι πήγε κατευθείαν στο λούστρο που είχε το κασελάκι του στο απέναντι πεζοδρόμιο της λεωφόρου Παλαιολόγου. Σήκωσε την πρώτη μπότα του, την ακούμπησε στο κασελάκι του λούστρου και κοίταζε τους περαστικούς. Κάποια στιγμή ο Ιταλός ένιωσε ότι ο λούστρος δεν έκανε τίποτα, έριξε το βλέμμα του και τον είδε με την μπότα αγκαλιά να τον κοιτάζει.

Ο λούστρος είχε πάει στην Ισπανία εθελοντής με τις Διεθνείς Ταξιαρχίες, που πολεμούσαν στο πλευρό της δημοκρατίας εναντίον του Φράνκο. Ο Τζιοβάνι ήταν διοικητής λόχου καραμπινιέρων στο αντίθετο στρατόπεδο. Σε ένα πολεμικό επεισόδιο, ο λούστρος συνελήφθη από τη διμοιρία του Τζιοβάνι. Οι κώδικες αυτού του φρικτού και πολυαίμακτου εμφυλίου δεν αναγνώριζαν αιχμαλώτους. Ο Τζιοβάνι ανέθεσε την εκτέλεσή του στον ανθυπολοχαγό του, αφού πρώτα έστειλε τους στρατιώτες του στα αμπριά τους. Οι δύο άντρες πήραν ένα μικρό μονοπάτι για το κοντινό και πυκνό σύνδεντρο από σφεντάμια. Ο Τζιοβάνι έστεκε ακίνητος και τους παρακολουθούσε, ώσπου τους έχασε μέσα στο δάσος. Δυο ξεροί πυροβολισμοί σκόρπισαν τους συλλογισμούς του και έτρεξε πίσω και πάλι στον πόλεμο.

Και να τώρα και οι δυο μαζί μια αγκαλιά στο πεζοδρόμιο της λεωφόρου Παλαιολόγου, με τους περαστικούς έκπληκτους απ' όσα έβλεπαν! Το βράδυ στην ταβέρνα του Τσιρίμπα θα έστρωναν ένα ακόμα γλέντι με τον ταβερνιάρη, την κιθάρα και τα τραγούδια του.

Στο Ξηροκάμπι, πρωινό Οκτωβρίου 1943. Στην Καραμπινιερία όλα είναι κλειστά, δεν ακούγεται τίποτα... δεν σαλεύει τίποτα... Και κείνο το συρματόπλεγμα που κάθε βράδυ το βάζανε και το πρωί το βγάζανε είναι ακόμα εκεί και εκεί θα μείνει μέχρις ότου κάποιος θα το βγάλει. Δίπλα ακριβώς έχει προσωρινά κατασκηνώσει μια δύναμη Γερμανών. Η Ιταλία έχει συνθηκολογήσει και έχει προσχωρήσει στην αντιφασιστική συμμαχία. Οι Ιταλοί στρατιώτες αντιμετωπίζονται από τον χτεσινό σύμμαχό τους με τις συνήθειες ωμότητές του. Οι Ξηροκαμπίτες μάτια ψάχνουν για τον Τζιοβάνι και τους καραμπινιέρους του. Οι ελπίδες είναι λίγες αλλά υπάρχουν. Μπορεί να έχουν αναζητήσει καταφύγιο σε ομάδες ανταρτών που έχουν ήδη βγει στα βουνά, λένε κάποιοι. Άλλοι θυμούνται τον λούστρο της Σπάρτης και σκέφτονται μήπως ο Τζιοβάνι κατέφυγε εκεί, άλλοι σκέφτονται τη... Ζώγια...

Τα χρόνια πέρασαν. Όσοι τους γνώρισαν από κοντά μπορεί να σταμάτησαν «να ψάχνουν». Αλλά ποτέ δεν τους λησμόνησαν...

Παναγιώτη Γ. Λαμπρινού
Ο καιρός στα χωριά μας

Δεκέμβριος

1-2: Βροχές.

4-9: Βροχές.

6: Κατέβασμα της Ρασίνας.

20-21: Βροχές και χιόνια και στα δυο βουνά.

23-25: Βροχές και χιόνια στα βουνά.

Κατέβασμα της Ρασίνας.

Χαλαζοπτώσεις στα ορεινά χωριά με αποτέλεσμα ζημιές στις ελιές.

Ιανουάριος

4: Ψιλοβροχές.

12-16: Βροχές και χιόνια στα δυο βουνά.

20-22: Βροχές και χιόνια στον Ταύγετο.

Φεβρουάριος

3-4: Βροχές και χιόνια στον Ταύγετο.

12-16: Βροχές ισχυρές με κατέβασμα της Ρασίνας και χιόνια στα δυο βουνά.

23: Παγετός με τη θερμοκρασία να φτάνει στο μείον 3.

Μάρτιος

15-16: Έφτασε τους 26 βαθμούς. Στέρεψε η Ρασίνα.

18: Ψιλοβροχές και πασπάλα στα δυο βουνά.

27-31: Βροχές και πασπάλα στον Ταύγετο.

Απρίλιος

2-3: Βροχές ισχυρές.

7-9: Βροχές και χιόνια στα δυο βουνά.

15: Ψιλοβροχές.

22-27: Βροχές.

Μάιος

16: Σκόνη από τη Σαχάρα.

28-30: Βροχές.

Ιούνιος

7: Βροχές.

13: Βροχές.

26-27: Καύσωνας 40 βαθμούς.

28: Βροχή για δύο ώρες, ανά διαστήματα ισχυρή.

Της αγοράς

Μια μεγάλη βούτα από τις καρακολιές!

Νεαρή σύζυγος από τα περίχωρα του Ξηροκαμπίου, λάτρης της κολύμβησης, ζήτησε από τον σύζυγό της να αγοράσει μια μεγάλη πλαστική πισίνα για να την τοποθετήσουν στην αυλή τους για να κάνει μπάνιο όλη η οικογένεια. Ο σύζυγος, γνωστός ελαιοπαραγωγός, της απάντησε αφοπλιστικά: Να σου γεμίσω με νερό μια μεγάλη βούτα από τις καρακολιές;

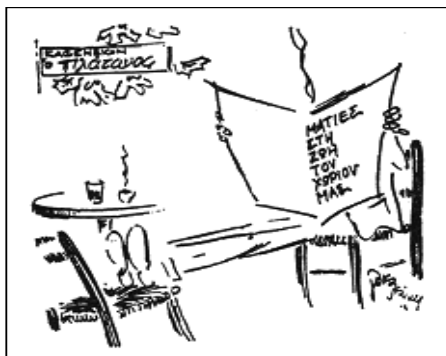
K. M. K.

Συνδρομές

Για τη συνέχιση της έκδοσης της Φάριδος: Μαρία Καράμπελα 75€, Δημήτριος Κατσουλάκος 100€, Γεώργιος Καλκάνης 100€, Βασιλική Σκουριώτη 30€, Προκόπης Βαφάκος 20€, Ιωάννης Λαμπρινάκος 10€, Αριστείδης Πουλημενάκος 10€, Βασίλειος Χριστόπουλος 20€, Χαρίκλεια Αποστολίδη 20€, Αικατερίνη Σταθοπούλου 20€, Αλίκη Κουμουστιώτη - Κωσταρά 50€, Κωνσταντίνος Καλογεράς 25€, Μενέλαος Παναγιωτουνάκος 10€, Σταματίνα Γρηγορίου 20€, Δήμητρα Σταθοπούλου 50€, Δέσποινα Ξυναριανού 10€, Αθηνά Καρκαμπάση 200€ (στη μνήμη των γονιών τους Αναστασίου και Γαλάτειας τα παιδιά τους και ο εγγονός τους), Ευάγγελος Γεωργιτσανάκος 10€, Μαρία Αλεξάκη 30€, Μαρία Βολτή 40€, Δήμητρα Κουρنيώτου 150€, Γεώργιος Στ. Παπαδάκος 30€, Ελένη Μανιάτη 10€, Παναγιώτα Κουτράκου 10€, Γεώργιος Τζανετάκος 30€, Ελένη Χρυσικού 10€, Γεώργιος Παπαστράτης 10€, Πόπη Δογατζή 20€, Ανδρέας Μιχαηλίδης 50€, Ιωάννης Κονίδης 30€, Άννα Πλαγιάννη 50€, Λίλη Αγγελάκου 30€, Χρυσάνθη και Μαρίνα Τσουρίδη 20€, Παναγιώτης Χριστοφιλάκος 25€, Γιάννης Καπετανάκος 35€, Παναγώτης Στρατάκος 30€.

Εκ της Φάριδος Οικονομική στήριξη

- Η έκδοση και η ταχυδρομική αποστολή των τευχών της Φάριδος βασίζονται αποκλειστικά στη στήριξη των αναγνωστών της. Η ετήσια συνδρομή προς την «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.», την αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία που εκδίδει το περιοδικό «Η Φάρις», είναι 10€.
- Το ετήσιο κόστος (έκδοση και ταχυδρομική αποστολή) τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί κατά πολύ και αντιμετωπίζουμε σοβαρές δυσχέρειες.
- Μπορείτε να καταθέσετε τη συνδρομή σας στον λογαριασμό της «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.» στην Τράπεζα Πειραιώς:
Αριθμός IBAN: GR26 0172 1470 0051 4711 1640 831
Φέρει τον τίτλο:
ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.»
[Δεν αναγράφεται το περιοδικό «Η Φάρις».]
Το SWIFT-BIC της Τράπεζας Πειραιώς είναι PIRBGRAA
- Εάν λαμβάνετε το περιοδικό και δεν σας ενδιαφέρει ή έχετε οποιαδήποτε απορία, μπορείτε να επικοινωνήσετε με την ταμία του περιοδικού Μαρία Γ. Καράμπελα στο e-mail: karabmar@yahoo.gr
- Τα τεύχη της Φάριδος αναρτώνται στον δικτυακό τόπο: <http://efaris.gr>

Τα νέα μας

Ξηροκάμπι

Γεννήσεις: Το ζεύγος Δημητρίου Κληρονόμου του Χρήστου και Θεοφανίας Διαμαντοπούλου του Κωνσταντίνου απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Δημητρίου Κομνηνού του Παναγιώτη και Νάντιας - Χριστίνας Αλ Χοκείλ του Αμπντάλα απέκτησε κορίτσι.

Γάμοι: Η Αγγελική Σπηλιάκου του Γεωργίου παντρεύτηκε τον Παναγιώτη Λαμπρινό του Δημητρίου. Η Αιμιλία Ρηγάκου του Πέτρου παντρεύτηκε τον Ιάκωβο - Ιωάννη Χατζηθαθανάσιου του Βλάσση.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Παναγιώτης Ρέββας του Προκοπίου ετών 66, Μαρία Μανιατάκου του Θεοδώρου ετών 66, Παναγιώτης Κονίδης του Χρήστου ετών 72, Αλεξάνδρα Στούμπου του Χρήστου ετών 91, Σοφία Ιατρίδου του Λυκούργου ετών 89, Δημήτριος Καπονικολός του Παναγιώτη ετών 75, Ευαγγελία Κομνηνού του Παναγιώτη ετών 102, Κωνσταντίνος Μαυροειδής του Νικολάου ετών 84.

Παλαιοπαναγιά

Θάνατος: Απεβίωσε ο Αθανάσιος Ξερούλης του Νικολάου ετών 83.

Ανώγεια

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Σταύρος Λαμπράκος του Βασιλείου ετών 86, Γεώργιος Λαμπράκος του Κυριακούλη ετών 80, Βλαντιμίρ Φάσκο του Ναζμί ετών 65, Ευθυμία Μενούτη του Κωνσταντίνου ετών 90.

Τραπεζοντή

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Χαρίκλεια Καλλινίκου του Πολυκάρπου ετών 68, Βασίλειος Βαλκανάς του Κωνσταντίνου ετών 95, Γεωργία Κοντραφούρη του Θεοδώρου ετών 62, Παναγιώτα Κοντραφούρη του Δημητρίου ετών 97.

Λευκόχωμα

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Χρήστος Αποστολάκος του Κωνσταντίνου ετών 92, Αριστείδης Λιναρδής του Γεωργίου ετών 92, Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης του Λεωνίδα ετών 89, Μαριγούλα Τερζάκη του Θεοδώρου ετών 88.

Καμίνια

Γάμοι: Η Δήμητρα Πολίτη του Βασιλείου παντρεύτηκε τον Ιωάννη Ασημάκη του Χαραλάμπους. Η Αικατερίνη Σαμαρτζή του Δημητρίου παντρεύτηκε τον Δημήτριο Αποστολάκο του Ηλία.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Ευάγγελος Λιακάκος του Ηλία ετών 82, Αναστασία Μαργέτη του Ιωάννη ετών 61.

Κοτσαντίνια

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Ευαγγελία Εξαρχούλια του Ευστρατίου ετών 94, Σταύρος Ριζάκος του Θεοδώρου ετών 88.

Βιβή Ξ. Κωτσιοτοπούλου